

KATEDRA®

maribor, 29. V. 1972

študentski list

številka 11, letnik XII

Najsi bodo mnenja o študentskem gibanju utvara ali ne, kakšno je ali ga ni še tako nasprotujoča, je nesporno, da študentski tisk to gibanje predstavlja svetu, da je mogoče celo to bistvena kvaliteta dogajanja s pridevnikom ŠTUDENTSKI. Oblikuje ga študentska miselnost. To ne pomeni, da vsak študent tako razmišlja, niti da se s tem strinja fizična večina študentov (namenoma ne uporabljaj uradnega izraza ŠTUDENTSKA POPULACIJA, ker nismo ptiči ali žuželke, temveč ljudje, ki si vsaj domišljamo nek individuum in ne želimo biti samo packa v brezoblični gmoti ali, če hočete, čreda). Toda IDEJNA VEČINA, to je nekaj posameznikov, ki misli, da misli samostojno, ki ima voljo in interes s svojimi razmišljanji seznaniti širšo okolico, naj bi bila oblikovalec glasila sredine, od koder izhaja. Za študentski list torej ni tako pomembno, ali ga berejo vsi študentje ali ne, pač pa, da predstavlja miselnost, ki od tod izhaja, ki se je rodila v teh razmerah, in ki tukaj živi.

BOMO REVOLUCIONARNI, RADIKALNI ALI „LE“ PROGRESIVNI?

Pravijo, da smo študentje revolucionarni. Študentski listi bi morali biti revolucionarni. Toda, kaj je sploh revolucionarnost? Je revolucionarno, če napišemo FUK čez celo stran? Revolucija pomeni spremembo celotne družbe, pomeni ne le rušitev sistema, temveč skupaj z bazičnimi vrednotami tudi porušiti tev, graditev novega na čisto novih temeljih. V normalnih razmerah družba ni naklonjena revolucionarnim teorijam. Revolucionar naleti na splošen odpor, v dejansko revolucionarnih spremembah postane utrjeni položaj slehernika negotov, izgine socialna varnost, najobičajnejše konformne potrebe niso zadovoljene. Oblasvene strukture, katerih interesi so daleč najbolj prizadeti, imajo moč in najmočnejši interes, že zgolj iz samoohranitve, vsakršne revolucionarne misli in teorije zatreti in diskreditirati. To jim ni posebno težko, saj pomeni revolucionarno mišljenje predvsem mišljenje izven običajnih okvirov, postavljanje na laž najbolj zakoreninjenih dogem. Zatorej revolucionarna teorija naleti na plodna tla le, če so objektivne družbene okoliščine ekstremne, v bistvu ob nepremostljivem protislovju produkcijskih sil in produkcijskih odnosov, kar se kaže v gospodarskih krizah, poličnih zapletih, drastičnih socialnih razlikah in družbenih katastrofah.

Revolucionarnost je zelo relativen pojem. Prav gotovo je npr. revolucionarno v klasičnih kapitalističnih razmerah govoriti o družbeni lastnini proizvodnih sredstev. Toda prav nič revolucionarnega ni, če o tem govorimo v socializmu takrat, ko je to že uresničena in priznana družbena vrednota. V spremenjenih razmerah torej nekoč revolucionarna teorija, ki pa uveljavljena v vseh pogledih ni več revolucionarna, ker je le posnetek želene stvarnosti. Lahko je napredna, radikalna, vsekakor pa je njena glavna naloga uveljavitev v praksi. Danes smo priča prostituiranju pojma revolucija. Z njo žonglirajo razni režimi pri uveljavljanju raznih politik, celo vsak južnjaški kaplar, ki mu uspe državni udar tudi, da izvaja „revolucijo“.

Živimo v družbi, katere sistem vrednot je prešel razvojne faze svetovnih sistemov, torej velja za naprednega. Toda praksa še zdaleč ne dosega teorije. Temu botrujejo objektivni vzroki, prisilno delujoči družbeni zakoni in splošna neizdelanost ter nepreverljivost teoretičnih postavk. Takšni odkloni so nujni, razvoj jih bo nevtraliziral, mi vsi pa si bomo prizadevali za čim popolnejše uveljavljanje proklamiranih načel. Drugi vzrok odklonov, ki ga pa nikakor ne moremo in ne smemo tolerirati je subjektivni. Ko prevladajo trenutni politični interesi, ko prodamo ideologijo čisto kratkoročni politiki, ko pojasnjujemo očitne namerne odklone z iracionalno „dialektično“ logiko, takrat se moramo mi oglašati. Proklamiramo svobodo tiska, hkrati pa zaplenjujemo študentske časopise, češ da jo zlorabljajo. Mar smo resnično tako naivni, da verjamemo, da lahko en sam članek v kakšnem študentskem časopisu kogarkoli ogroža, še posebej demokratični družbeni sistem, ki uživa zaupanje milijonov? Študent, mlad človek v obdobju iskanja izpove napačno politično prepričanje in namesto ustrezne diskusije, mogoče idejne zmage, se dogaja (čeprav redko), da ga uničimo ne le politično, temveč često tudi fizično, osebno, ko ga tretiramo kot kriminalca. Včasih, ne le v takšnih primerih, je potreben radikalen nastop. To nikakor ne pomeni rušenja temeljnih vrednot, pač pa nastop proti neki zakoreninjeni praksi, delovanju, za katerega sodimo, da ga ne bi smeli prenašati. Toda ta pojav obstaja, ga sprejemamo, čeprav se zavedamo njegove zgrešenosti. Radikalni nastopi niso revolucionarni, ker priznavajo sistem bazičnih vrednot kot celoto, korenito pa obravnavajo posamezne parcialne probleme. Torej – radikalno bomo morali še marsikdaj poseči v dogajanje.

KAJ JE SPOLOH NAPREDNO?

V družbenem življenju imamo za napredno vse, kar prinaša takšne prvine v sistem, ki v dosežanju razvoja še niso bile uveljavljene in rezultirajo kot razvojno logično nadaljevanje tega razvoja. Zelo težko je določeno idejo spoznati kot napredno, ker je tudi v tako kompleksnem

sistemu kot je družbeni, težko abstrahirati vse pojave na rdečo nit. Toda za naše namere, glede na čas in prostor v katerem ustvarjamo, je treba postaviti kriterij, po katerem bomo presojali progresivnost. In to naj bo DEZALIENACIJA človeka. Ideologija je napredna, ustvarjanje je napredno, ko pripomore zmanjšati prepad ODTUJENOSTI današnjega človeka. Če upravljanje prehaja v roke vedno močnejše in manjše grupe, se stopnja odtujenosti v družbi poveča. Če ljudje nimajo možnosti aktivno posegati v dogodke, postanejo nezainteresirani. Posameznik izgubi svoj družbeni obraz, postane le del množice, ki je manipulirana in nezainteresirana. Potrošniška miselnost je značilen pojav, ko vladajoča struktura (naj bo v kateremkoli institucionaliziranem sistemu) ob možnostih, ki jih nudi ekonomska baza, zagotovi ljudem znosne življenjske (materialne) pogoje. Cena, ki jo ljudje plačajo, je visoka. Prodajo svoje mišljenje, postanejo delovni roboti, za poln žledec se odpovejo aktivnosti, napredku družbene nadstavbe in miselno otopijo.

Anarhična filozofija, ponekod v obliki undergrounda, se pojavlja kot skrajna reakcija na potrošniško miselnost. Svoj smisel ima v sistemih z zelo visoko stopnjo odtujenosti. Tudi sama propagira odtujitev, nepriznavnih temeljnih vrednot. Njeno delovanje ima objektivno dano vlogo tam in takrat, ko so institucije zaprte človeku, ko je birokratska zgradba tako trdna, da ni mogoče vanjo prodreti z nikakšno idejo, ko k razvoju sploh ni mogoče prispevati v kolikor nisi establishment. Toda takšna miselnost je prisotna tudi ponekod pri nas. Vprašanje je, koliko je objektivno upravičena, in ali ni le posledica efekta demonstracije, ko iščemo analogne prvine kvalitativno povsem drugačnih pojavov. V naši

DOGNANO, KRITIČNO IN ODLOČNO

družbi z razvojem samoupravljanja naj ne bi prihajalo do takšnih miselnosti. Samoupravljanje je obvladovanje odtujenosti in njeno premagovanje. Če pa bi se primerilo, da bi se v naši družbi pojavile birokratske tendence, samoupravljanju nasprotne, in ko bi se pokazala nemoč neinstitucionaliziranih subjektov, lahko vse vrste anarhizma dobijo svojo veljavo.

ALI SE BOMO BORILI PROTI INSTITUCIJAM?

Institucije so ustvarili ljudje, da bi služile ljudem. Toda dogaja se, da institucijo izgubimo izpod kontrole. Razbohoti se in prične živeti sama

zase ali celo kot sredstvo izkoriščanja. Ne bomo rušili institucij, ki so nam koristne! Naš boj ne sme biti kot donkihotski z mlino na veter, temveč moramo te mlince usmerjati po naši volji.

KAKO RAZREDNI SOVRAŽNIK?

Najprej moramo razčistiti s pojmom delavskega razreda. In da ne bo dvomov: delavski razred v klasičnem smislu, v odnosu do dela in sredstev za delo, smo mi vsi. V naši družbi vsak živi le od dela, nihče zgolj zaradi lastnine. So sicer drugačni primeri, vendar bi jih označili kot anomalije, ki so prehodnega značaja. Mogoče je plačan zgolj zaradi privilegirane položaja npr. univerzitetni profesor, za katerega delajo asistenti, sam pa sploh ne dela in lahko to okarakteriziramo kot izkoriščanje, vendar takšen položaj ni pravilo... Klasični pojem delavskega razreda pri nas ni več aktualen, ker vsaj formalno vsi spadamo vanj.

Dejansko pa so procesi, ki postavljajo ljudi v različne razredne odnose. Sodobni razvoj zmanjšuje pomen kapitala kot faktorja družbene moči. V kapitalističnih državah se kapital na primer odtuja od lastnikov, upravljajo ga menažerji. Kakor si je kapitalist nekoč najel strokovnjaka, da zanj dela in ravna s kapitalom, tako si danes skupina strokovnjakov najame kapital, da z njim upravlja. Ni važen denar, važna je INFORMACIJA, kje denar dobiti in kako ga uporabiti. To je lahko informacija ekspertnega znanja, splošnega znanja ali informacija dejanskega stanja.

Če apliciramo na naše razmere glede na MESTO PRI TOKU INFORMACIJ, lahko opazimo razrednemu podobno razslojevanje. Privilegirani so torej tisti, ki si prisvajajo več informacij, ki ustvarjajo MONOPOL nad informacijami, kajti tako razpolagajo tudi s produkti združenega dela. To pa so tehnokratske in birokratske strukture, ki v naši družbi tudi obstajajo. Le dosledno zavzemanje za samoupravne odnose, enakomerna distribucija informacij vključno z „znanostjo ljudem“ in z raznimi „kvazi – zaupnimi vestmi med množice“, bo pripomoglo k dejanski razporeditvi družbene moči med delovne ljudi. Takšen razredni sovražnik je močan in prav pozicije študentskega tiska so zaradi relativne neodvisnosti primerne za tak boj, še posebej, ker v tem boju ne bomo osamljeni, temveč bomo sodelovali z ZK. Sploh je naše delovanje tesno povezano z načeli ZK, saj naj bi tudi študentsko gibanje zastopalo najnaprednejša stališča. Predvsem pa se ne smemo preusmerjati zaradi trenutnih političnih interesov.

O TAKO IMENOVANEM NACIONALNEM VPRAŠANJU

To je aktualno in mimo tega ne moremo. Povezano je z našim delom, z našimi čustvi. Zato ga je težko objektivizirati, da bi o njem povsem nepristransko razmišljali. Kategorija naroda se v zgodovini pojavlja šele v dobi kapitalizma. Sklicevanje na narodno zavest je bilo eno izmed sredstev koncentracije kapitala. V kulturnem pomenu pa je to pomenilo mnogo več, rodila se je nacionalna umetnost, do veljave so prišli pripadniki malih narodov, katerih duhovna moč v vsesplošnem kotlu enolične kulture ne bi bila prišla do veljave. Zato, in ker je delavski razred skupaj z majhno buržoazijo zatiranih oz. prebujajočih se narodov imel v prvih fazah skupne interese – osamosvojitve, osvoboditev, razpolaganje s samim seboj, je bilo to gibanje v tistih časih napredno. Toda z razvojem kapitalizma, z zaostritvijo razrednih odnosov je

(Nadaljevanje na 2. strani)

11-1971/1125

IV 284 / 11
1971/72

ŠTUDENTSKI PAVILJON

Ni dolgo od tega, ko smo v našem listu pisali, da je pri razvitem univerzitetnem mestu nujno potrebno čim krajše komuniciranje. In ker sami že preraščamo v tovrstno središče, so se študentje in ZMVZ odločili, da zgrade študentski paviljon, v katerem bi bili združeni najnujnejši prostori, ki jih potrebuje študent pri svojem delu.

Dne 8. 12. 1971 je ZVZ poslalo ponudbo PVG Stavbar za izdelavo idejnega projekta paviljona ter njegove fiksne cene. Odgovor je prišel že 21. 2. 1972 s priloženim idejnim projektom in ceno na ključ: 5.850.000 din

V tej ceni je vračunana izvedba celotnega objekta vključno z ureditvijo okolja in opremo, razen opreme dela objekta, ki je namenjen za zdravstveno ambulanto. Finalna obdelava in oprema bi bila v taki kvaliteti kot je izvedena v študentskem domu III.

Vse lepo in prav, bi rekli. Vendar ni tako. Zataknilo se je pri denarju. PVG Stavbar je sicer znižal prvotno ceno za 244.000 din, toda s pogojem, da se bodo gradbena dela pričela najpozneje do 1. avgusta 1972, in če mu ob podpisu pogodbe zagotovimo avans v znesku 2.000.000 din.

Združenje visokošolskih zavodov Maribor je poslalo IS skupščine SRS predlog za ponovno obravnavo investicijskega programa za zaključno fazo izgradnje študentskega naselja v Mariboru. Finančni viri bi bili naslednji:

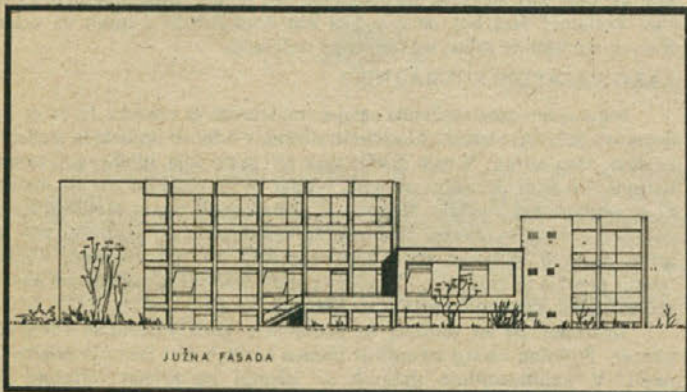
Delež združenja (1972)	1.049.995 din
Delež Zdravstvenega doma Maribor (1972)	1.018.836 din
Delež SRS (1973)	3.781.169 din
SKUPAJ	5.850.000 din

Kakšen bo odgovor IS lahko samo ugibamo. IO skupnosti študentov je s to problematiko seznanil tudi Staneta Kavčiča, predsednika IS SRS. Njihovo pismo smo lahko prebrali v Katedri št. 8.

IDEJNI PROJEKT NOVEGA PAVILJONA (depandanse)

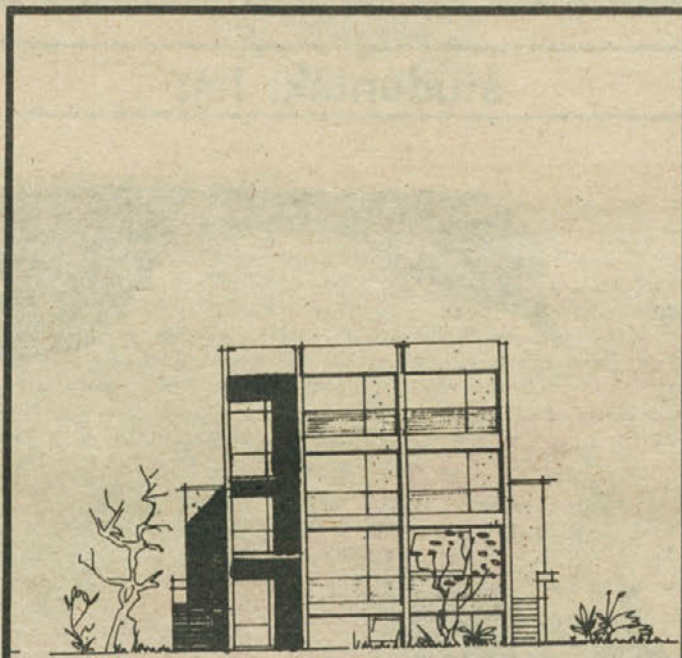
- Na skici št. 1 vidimo floristo razporeditev objektov:
  - 3, 4, 5 - študentski domovi
  - 6, 7, 8 - nova depandansa (štud. zajtrkovalnica, zdravstveni dom)
  - 9 - igrišče za minigolf
  - 10 - park

Ker bi se arhitektura novega objekta odlično ujemala z okoljem, si oglejmo, kakšne prostore bo bodoči objekt obsegal. Projekt so izdelali pri PVG Stavbar (Štraus V., Resinovič N., oba dipl. ing. arh.)

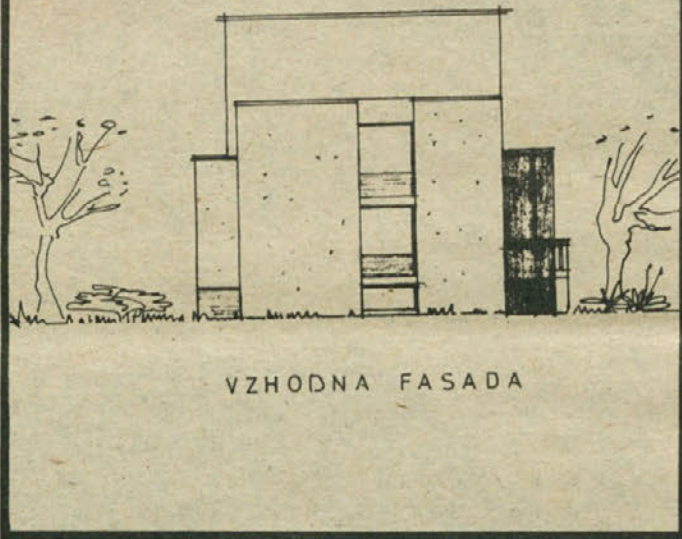

KATEDRA študentski list

IZDAJA STALNA SKUPŠČINA ŠTUDENTSKO SKUPNOSTI MVZ
 Katedro ureja uredniški odbor:
 GLAVNI UREDNIK: DAVORIN KRAČUN
 ODGOVORNI UREDNIK: JOŽE ZAGOŽEN
 Sekretarka uredništva: Nevenka Vetrh
 Študentska rubrika: Milan Lampe - urednik, Jure Mikuš, Marjan Vraničar, Janko Vitežnik
 Notranja rubrika: Mirč Pestiček - urednik, Slavko Gerič
 Kulturna rubrika: Vladimir Gajšek - urednik, Marija Frankovič, Edvard Pukšič, Leopold Petrovič - kulturna publicistika
 Literarna priloga Obrazi: Leon Senger - urednik
 Lektorica: Sonja Rajzer
 Likovna ureditev: Oto Forstnerič, Dušan Kirbiš
 Tehnični urednik: Marjan Žmavc
 Uredništvo in uprava: Ob parku 7, telefon 22-004, tekoči račun 618-67-584. Nenarodenih slik in rokopisov ne vračamo. Cena izvoda je 1 dinar (letna naročnina je 15 dinarjev, za ustanove in podjetja 20 dinarjev).
 Tiska CP Mariborski tisk, Maribor.

ZAHODNA FASADA

VZHODNA FASADA

KLET

Ker so dimenzije objekta 44,80 m x 10,00 m je v njem predvidenih dovolj prostorov, na katere čakamo študentje že vrsto let.

V kletnem delu so predvideni prostori za študentsko administracijo (IO, KUD, ŠS, Katedra), glasbena soba, čitalnica, garderobe in sanitarije, v kletnih prostorih zdravstvene ambulante pa zobni RTG, temnica, administracija itd. Prostori bi bili svetli, saj bo klet do polovice segala nad zemljo.

PRITLIČJE

Največji prostori bi bili mala dvorana zajtrkovalnica in prostor za zabavo (disco klub). Ostali prostori pa bodo kuhinja, garderobe, shramba, pisarna, sanitarije. V ambulantom delu pa čakalnica, ordinacija, ginekološka ordinacija, soba za medicinsko sestro in intervencije. Zdravstvena ambulanta bi bila ločena od depandanse in bi imela tudi svoj vhod.

NADSTROPJE I. IN II.

Namenjeno poročenim študentom, saj bi obsegalo garsonjere (sedem garsonjer po 16,10 kv. m oz. pet garsonjer in eno komfortno stanovanje z 22,15 kv. m). Predvideva se tudi izgradnja manjše kuhinje in dnevnih prostorov. Vsaka garsonjera bi imela svoje sanitarije. V poletnih mesecih, ko bi bili (eventuelno) stanovanjski prostori nezasedeni, bi jih lahko oddali v turistične namene.

ZAKLJUČEK

V sestavku je torej jasno prikazana upravičena zahteva po tem objektu, saj bi študentom omogočil kar najhitrejšo komuniciranje in večjo izrabo prostega časa. Upajmo le, da se bodo pristojni republiški organi zavedali tega in nam omogočili izgradnjo zaključne etape študentskega naselja v Mariboru.

M. Vraničar

SEVERNA FASADA

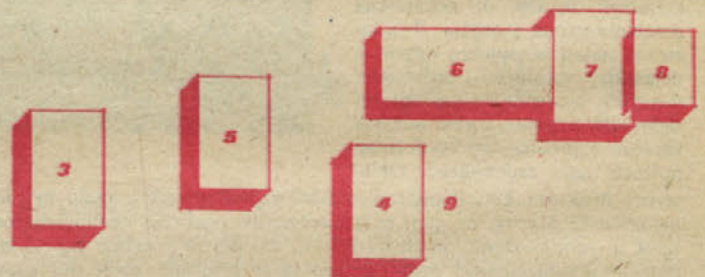
Beograd - v imenu mariborskih študentov so predsedniku Titu voščili: KUD Študent, Emil Kožar, Gorazd Šoster, Dušan Najdič, Jože Zagožen in Milan Lampe.

Ljubljana - sekcija za visoko šolstvo pri RIS je obravnavala problematiko učnega kadra na srednjih šolah in ugotovila porazno stanje kvalifikacij posameznih učiteljev, čeprav se je z osemnajstim majem iztekel rok do katerega bi bili morali doseči zahtevano izobrazbo. Ali bomo še odlašali?

Maribor - v petek je bil občni zbor Društva prijateljev zamejskih Slovencev.

VEKŠ - študijska komisija je obravnavala problem opravljanja izpita četrtič. Ugotovili so, da je pri sedanjem režimu prišlo do nekaterih krivic. Odslej bo mogoče komisijski izpit v primeru negativnega izida zagovarjati tudi ustno, pred tem pa je obvezen razgovor z učiteljem.

Ljubljana - v prvih dneh junija pripravlja IO SŠ LVZ drugo konferenco Zveze skupnosti študentov Slovenije, na kateri bomo obravnavali nekatera bistvena vprašanja v zvezi z delovnim statusom študenta ter o bodoči univerzi v Mariboru.

DOGNANO, KRITIČNO IN ODLOČNO

(Nadaljevanje s 1. strani)

buržuazija imela vedno večji interes manipulirati z nacionalnimi čustvi ljudskih množic. S potiskanjem nekih čustveno pogojenih nacionalnih konfliktov v ospredju so želeli kar se da onemogočiti, da bi razredni konflikti dobili svojo pravo težo. In tako se dogaja: nacionalni čut je v nas samih, občutimo ga kot pripadnost (ki je splošna človeška lastnost) ali občudovanje neke kulture (kar ni tako splošna človeška lastnost), je pa le od človeka samega in družbenih okoliščin odvisno, kako bomo takšno opredelitev vrednotili. Na podlagi kateregakoli čustva lahko človeka pridobimo in določene sile ob določenih primerih to izkoriščajo. Od tod tako deljena mnenja pri vrednotenju narodne zavesti. Izkoriščanje te zavesti moramo obsojati. In izhodišče ali cilj pri reševanju nacionalnih vprašanj naj nam bo ZAGOTOVITI takšne družbene pogoje, da bo mogoče vsakomur SVOBODNO aktivizirati svojo osebnost V CELOTI. Del te so tudi nacionalna čustva, ki pa ne smejo zamegliti in razvrednotiti celotnega delovanja. Narodnost ne more biti sama sebi namen.

ZUNANJA POLITIKA IN MI

Zapletene so poti, po katerih si narodi, ljudstva, države izrekajo prijateljstvo ali zaskrbljenost. Povezano je z gala sprejemi, večerjami, fraki, dragimi avtomobili in smehljaji. To sicer nedvomno pripomore h komunikativnosti in povezovanju v svetovnem merilu, toda često je to odpravljanje ovir, ki so si jo postavili, da bi jo lahko odpravili. Delavec iz fordovih tovarn prav gotovo nima ničesar proti rudarju pod Uralom. Prav gotovo pa ima kdo korist od tega, če ju spravi v medsebojno borbo. Zna se teorije o nujnosti imperializma, da si z agresivno politiko prisvaja tržišča, o režimih, ki z umetnim zunanjim sovražnikom najdejo vzrok za teror pri neurejenih domačih razmerah. Zunanja politika je še najmanj v interesu tistih, v imenu katerih se vodi. Njena aktivnost je v tajnih pogajanjih, tajnih diplomatskih kanalih. Do nas pride le nezaten del informacij. Vsake trditve so lahko le pavšalne, opredeljene na podlagi skopih informacij so pogosto neutemeljene. Prerasimo raven kavarniških diskutantov, ne sme nas zanimati oblika, temveč predvsem vsebina procesov. In ljudje...

TOREJ

Opredeljujemo se za človeka. To ni neki abstraktni človek, v imenu katerega je dovoljeno vse. To smo TI, JAZ in vsi ostali, ki dejansko živimo in delamo. Študentje pač nismo obremenjeni z političnimi interesi (upam), nihče od nas naj ne bi bil tako življenjsko vezan, da bi bil prisiljen prodati svoje prepričanje. Zato lahko govorimo kritično in odločno, pa tudi dognano o ovirah, ki nam preprečujejo svobodno uveljavljanje vsakomur izmed nas, ljudem v vsem svojem življenju in delu.
Davorin Kračun

V zadnji št. Katedre smo lahko prebrali na 1. strani članek, v katerem avtor obravnava način dela štud. vodstva na VEKS Maribor. Vsebinsko 1. dela sestavka lahko razumemo na več načinov: kot norčevanje, neokusno šalo ali resno razpravo. Prepričani smo, da avtorju nista v interesu prvi dve, izbiramo 3. možnost in mu v tem smislu tudi odgovarjamo. Če pa se je iz katerihkoli razlogov, vplivov in namenov odločil za neprimerno šalo ali norčevanje, mu svetujem, da v bodoče spremeni taktiko, kajti ta lahko služi le določenim namenom, prej pa je tak način pisanja v nasprotju s principi konstruktivnosti, plodnega in učinkovitega sodelovanja in končno napredka v študentskem gibanju.

Najprej bi odgovoril avtorju na nekatere malenkosti, ki izhajajo iz samega pisanja. Mi ločimo razliko med „sekretarko“ in „tehnično sekretarko“, še raje pa uporabljamo izraza tajnik oz. tajnica. Če torej poznamo položaj kolegice, ki opravlja administrativne posle, nam mora biti jasno, da ne spada v njeno pristojnost uradno obveščanje. Zato moramo ločiti zasebni pogovor s kolegico in kolegom o posameznih akcijah od uradnega obveščanja, za kar je verjetno najpristojnejši predsednik.

Dalje upam, da je vsakemu človeku, ki trezno premisli in

NAŠI ODNOSI

(ni samo pripis)

Predsednik IO SS na VEKS se je zaradi uvodnika v prejšnji številki očitno čutil prizadetega pa se je oglasil. In prav, da se je oglasil. Menim pa, da nikogar ni razloga, za nikogar od nas, da bi bili vznemirjeni že ob najmanjši, celo nebitveni omembi imena. Kdor je članek prebral in ga tudi razumel, mu je lahko jasno, da je podal dileme nas vseh, še posebej pa ustvarjalcev Katedre. Omemba VEKS je zgolj slučajna, ilustrira pa stanje, ki je pri nas očitno. Da se študentske organizacije birokratizirajo, ugotavljamo vsi. Da se proti temu borimo, trdimo tudi skoraj vsi. Gre pa za pojav, ki je relativno nedovisen od naših hotenj. Tu so vprašanja vloge, pomena in razvoja študentske organizacije v naši družbi, o čemer smo že pisali. Omenim naj še zakoreninjeno miselnost tudi med študenti, da pomeniš le to, kakršna je funkcija, ki si jo lastiš.

Ce kaj pripomniš in se predstaviš kot študent XY, te nihče ne upošteva, ljudje pa pravijo: „Neki XY nam že ne bo solil pameti.“ Ko pa si drugič „predsednik podkomisije pri komisiji za... vprašanja IO AB C itd.“, se tvoj ugled takoj nazivno primerno dvigne. Ali pojmovanje gibanja. Če kdaj pa kdaj rečeš na sestanku kakšno pametno, to ni gibanje. Ko se opolnočiš študentje gibljejo med ženskimi in moškimi domovi, tudi ni študentsko gibanje. Neko družbeno gibanje je moč zgodovinsko definirati v nekem obdobju, ko da družbeno pomembne rezultate. Ena akcija, parcialna aktivnost, ne more biti gibanje, čeprav bo mogoče v sklopu nekkih dogajanj kasneje lahko označeno kot manifestacija gibanja. Zato tudi ne bomo govorili o „gibanju“ v stavbi, ker je to neumnost.

Nihče se nikomur ne opravičuje, nihče naj ničesar ne obžaluje. Razumemo delo IO na VEKS (upam, da tudi sam k temu delu kdaj kaj koristnega prispevam) in vemo, da v okviru možnosti dobro poteka. Poznamo odnose na VEKS in vemo, da niso prav nič birokratski – v okviru možnosti pač... Vsi pa smo v svojem delovanju determinirani tudi s splošnimi družbenimi okviri. In če bomo študentje sami najprej pri sebi obračunali z okviri, ki nas omejujejo, bomo tako olajšani mnogo lažje pristopili in vplivali na družbo v celoti. Za to pa je potrebno razbiti predvsem nekatere miselne okove, ki se zdijo objektivno dani, so pa le dogme, ki služijo interesom nekaterih. Razčiščevanju vprašanj med nami samimi je bil namenjen tudi Jožetov članek.

Davorin Kračun

odgovor na kritiko

vsaj malo pozna delo na naši šoli popolnoma jasno, da se naše gibanje ne more kazati le v treh akcijah. Je pa tudi del akcij, ki so namenjene širšemu krogu študentov in je zašel avtor v pravo nasprotje, ko kritizira „leglo birokratizma“ in ga utemeljuje s prostudentskimi akcijami. Vse, ki imajo podobna ali enaka stališča, prosim, da naše delo spoznajo na primernejši način ali vsaj sledijo našim akcijam. Če bo kdo zagrešil preslabo obveščanje, so naša sredstva občasna obvestila po zvočniku, vsakomur odprti in dostopni sestanki, pogovori, plakati (nekoga od Katedre bomo naprosili, da bo pisal manj grobe črke prijateljskih barv) in programirano glasilo. Katedre se zaenkrat še ne moremo posluževati, ker misli verjetno objaviti naš sestavek o športnem prijateljskem srečanju med študenti VEKS in EF iz Ljubljane v maju ali juniju. Za večjo jasnost naj povem še to, da je srečanje organiziralo študentsko vodstvo VEKS v marcu, in takrat je bil oddan tudi članek. Obvestila o zimskih športnih prireditvah pa so za nas nezanimiva.

Pri kritiziranju „sestankarstva“ odgovarjam čim bolj „kratko“ in „jasno“: sestanke imamo vsak teden za 1 uro. To je mesečno 4 ure, ki so akcijske in približno tolike, kot ena nekoliko daljša seja uredniškega odbora Katedre.

V zvezi z odtujenostjo vodstva od populacije bi bilo zanimivo, če bi primerjali uspehe Katedre in nas. Recimo, koliko študentov prebira Katedro, kaj mislijo o njej in kako potekajo naše akcije (majice in značke VEKS, športno udeleževanje, glasilo, spoznavalni večer v naravi, že izvedena tribuna, ki si jo tudi sam pohvalil ipd.).

Pri kritiziranju načina dela povem lahko le to, da bi bil zelo srečen, če bi se študentski funkcionarji enkrat temeljito pogovorili, kaj je študentska populacija, kakšen položaj ji pripada v okviru družbe in kaj so njene naloge. Tri ali štiri različne teorije o študentskem gibanju v eni sami številki Katedre nam dovolj zgovorno povedo, kje smo.

Prav bi bilo, če bi vedeli, kaj je naloga štud. org. na šoli. Upam, da smo si enotni v tem, da mora biti naša dejavnost konstruktivna, mora težiti k uveljavljanju in angažiranju čim več študentov, ki bodo postajali subjekt študijskega procesa in bodo na tak način uporabljali neizkoriščeno orožje – uveljavljali študentsko samoupravljanje in vplivali na kvantiteto in kvaliteto... Po mojem globokem prepričanju je to prvi in najpravi način. Takrat, ko naših stvari ne bomo mogli urejati po tej poti, pa lahko verjamemo, da bo štud. org. VEKS verjetno prva, ki bo izbrala tudi druge metode. Vse dotlej, dokler nas bosta uprava in pedagoški kader še vzpodbujala k atraktivnosti in udeleževanju, ne vidim nobene potrebe po „hoji na cesto“. Ali bomo tudi kot bodoči vodilni uslužbenci in ekonomisti reševali probleme tako, da bomo šli na ceste in kričali? Verjetno ne.

V zvezi s sodelovanjem na študentskem področju bi omenil le-to, da vedno pozivamo k sodelovanju in sodelujemo z IO SS MVZ in vsemi IO SS mariborskih višjih šol. Štud. org. VEKS je tudi koordinator v združenju študentov EF Jugoslavije, njen predstavnik pa podpredsednik tega združenja. Njegovo delo kot koordinatorja je organiziranje delovanja polovice jugoslov. fakultet.

IVAN TROP

Prav vesel sem bil tvojega jasnega ter odločnega odgovora, v katerem poskušaš osvetliti situacijo v vekšovskih študentskih vrstah tudi z vašega zornega kota.

Pripominjam pa, da vsi očitki le niso leteli na tvojo organizacijo, zakaj v mislih sem imel stanje, ki vlada tako v republiškem kot v zveznem merilu. Vse kaže, da se nisva razumela: vedno sem bil namreč prepričan, da je vaš IO najaktivnejši, da je vaše delovanje najkvalitetnejše in skorajda vedno najbolj študentsko. Imeli ste pač smolo, da so mi informacije dajali tisti, za katere se je kasneje izkazalo, da te pristojnosti niso deležni. Prav zagradel pozdravljam tvoj prispevek in vabim tako tebe kot ostale člane odbora k čim tesnejšemu in trajnemu sodelovanju.

JOŽE ZAGOŽEN

(ODLOMEK IZ RAZPRAVE O STAROSTNI MEJI ZA SKLENITEV ZAKONSKE ZVEZE – ZAKONSKI ZRELOSTI – ZA BODOČI ZAKON O ZAKONSKI ZVEZI)

Zakonska zveza kot večstranska življenjska skupnost moza in žene je predmet proučevanja medicine, psihologije, sociologije, zgodovine, morale, prava in drugih ved.

Glede sposobnosti za sklenitev zakonske zveze teorija loči: biološko (spolno), psihološko, socialno (ekonomsko) in pravno (zakonsko) sposobnost za sklenitev zakonske zveze (zrelost). Ekonomska zrelost pomeni sposobnost zakoncev, da vzdržujejo in vzgajajo družino, zakonska zrelost pa je tista starostna meja, katero določa zakon kot pogoj za sklenitev veljavne zakonske zveze (npr. 18 let).

Na starost zakoncev pri sklepanju zakonske zveze vplivajo razni dejavniki, tako kulturni, sociološki, ekonomski, pravni in drugi. Starost mladooročencev je važen faktor demografske politike, ker se otroci rodijo zlasti v mlajših zakonih. Bodoča zakonodaja bo morala upoštevati vse te in še mnoge druge dejavnike.

V tem nepopolnem prikazu se bomo omejili na vprašanje, kako vpliva podaljšani študij na starost mladooročencev in to primerjalno v SRS in v SFRJ.

Najprej kratek statistični pregled:

Tabela I

Poprečna starost moških v času sklepanja zakonske zveze po šolski izobrazbi za leto 1957 in 1965 v SFRJ:

Izobrazba:	Starost moža	
	1957	1965
brez osnovne	25,8	25,7
osnovna	26,2	26,7
srednja	27,5	27,7
visoka	31,8	30,0

Iz gornje tabele vidimo, da podaljšano šolanje oz. študij dviga starost zakoncev pri sklepanju zakonske zveze zaradi socialne odvisnosti (tudi od staršev) oziroma zaradi ekonomske nezmožnosti ustvarjanja lastne družine (socialna nezrelost). Sklepamo, da je starost mladooročencev z visoko šolo 4 do 5 let višja od tistih z osnovno šolo.

Za razumevanje izjemnega trenda v Sloveniji, kjer se starost zakoncev znižuje, podajamo še naslednji statistični prikaz o povečanju števila študentov v SRS in SFRJ.

Tabela II

Povečanje štev. študentov v SRS in SFRJ

Šolsko leto	Število študentov	
	SFRJ	SRS
1948/49	59.127	5.450
1958/59	96.890	7.568
1963/64	160.585	8.824
1968/69	171.500	9.618
	(231.333 izrednih)	

Iz tabele številka 2 vidimo, da se število študentov v Jugoslaviji kot celoti hitreje veča kot v SRS. V letih 1948–1968 se je število

študentov v SFRJ povečalo za 200%, v SRS pa za 85%. Zato je podaljšani študij v vsej Jugoslaviji močnejše vplival na zvišanje starosti mladooročencev, ker se je z povečanjem števila študentov povečalo število socialno nezrelih za sklenitev zakonske zveze.

Zniževanje poprečne starosti mladooročencev v Sloveniji v primerjavi z ostalimi republikami v SFRJ lahko pojasnimo glede na to, da v SRS število študirajoče mladine relativno zaostaja za jugoslovanskim poprečjem, medtem ko se standard relativno dviga.

Proučevanje dejavnikov, ki vplivajo na starost pri sklenitvi zakonske zveze je predmet sociologije in demografske statistike. Podaljšani študij oz. porast števila študentov je važen dejavnik v bodoče, ko znanost postaja „osnovna proizvodilna sila“ bo pa to še važnejše. Za ilustracijo navajamo število študirajoče mladine med 20 in 24 letom v posameznih industrijsko razvitih deželah. (po Servan – Schreiber: Ameriško izvajanje) V Jugoslaviji se giblje med 8 in 10%. Število diplomantov pa je mnogo nižje.

Konflikt med biološkim in socialnim zorenjem

Tabela 3

država	% mladine med 20 in 24 letom, ki študira
ZDA	43
SSR	24
Kanada	22
Francija	16
Japonska	13
Italija	6,9

Biološka (fizična, spolna) zrelost, ki se ravna po prvi menstruaciji pri dekletih, je 13 do 16 let na severu – zapadu in z 12 leti na orientu. Ta se z zboljšanjem življenjskih pogojev zmanjšuje. Tako se je spolna zrelost npr. pri ljubljanskih srednješolkih v zadnjih 20 letih pomaknila za 2 leti navzdol (po ugotovitvah antropologov). Če se skladno s tem spreminjajo tudi leta psihološkega zorenja je sporno. Dokazano pa je, da se leta socialne zrelosti (ekonomske) zaradi podaljšane študija dvigajo.

Imamo torej dva nasprotujoča procesa: bolj zgodno biološko zorenje mladih ljudi (zaradi boljših pogojev življenja) in kasnejše socialno zorenje (zaradi podaljšane šolanja in nezmožnosti skrbeti za lastno družino). V tem protislovju vidijo mnogi sociologi in psihologi enega od vzrokov za „nemir mlade generacije“.

Zakonodajalec, ki z zakonom določa pravno (zakonsko) zrelost mora vse to upoštevati.

S tem odlokom prikazujemo samo nekaj kamenčkov v mozaiku, ki mu pravimo: kriza družine, kriza mladega rodu, kriza sodobne družbe... LUDVIK TOPLAK

Je ekonomska cena v študentskem domu res ekonomska?

KRITIČNI POGLED NA ŽIVLJENJE V ŠTUDENSKIH DOMOVH

Počasi se izteka študijsko leto in kot bi mignil bo pred nami novo. Za študenta pomeni to v neki meri tudi novo poslovno leto, saj tudi on gospodari z določeno količino denarja, katerega mora na čim racionalnejši način razporediti. Razpoložljiva vsota mu omogoča tudi t. i. „enostavno reprodukcijo“, to je zadovoljitev osnovnih življenjskih dobrin: hrano in stanovanje. Toda študent ne gleda le na današnji dan, na stanje, ki vlada danes, zanima ga predvsem ali bo s sredstvi s katerimi trenutno razpolaga, lahko v enaki meri zadovoljil svoje potrebe jutri.

Verjetno nam je vsem znano, da se cene stanovanj v študentskih domovih ne smejo spremeniti tja do 1. 10. 1972. Nespremenjena mora ostati tudi cena prehrane. Toda danes nam je že povsem jasno, da se s prihodnjim študijskim letom pripravljajo določene podražitve stanovanja in prehrane.

KJE SO VZROKI?

To je vprašanje slehernega študenta, ki je v večji ali manjši meri odvisen od štipendije ali posojila, kajti upravičeno se lahko po vzrokih sprašuje. Toda o tem kasneje. Zanimajo me predvsem nekateri subjektivni vzroki povišanja cen in pa problemi, ki se pojavljajo v študentskem domu. Študentje ne moremo vplivati na spremembo cen, ki bo prišla zaradi vsesplošnega povišanja nekaterih ključnih elementov, ki vplivajo na stanovanje, to je verjetno vsakomur jasno, vendar pa s svojo dejavnostjo preprečimo tisti del povišanja cen, ki je neopravičen.

Gotovo je vsakomur, ki stanuje v SD znano, da je študentski dom v prvih treh mesecih izposloval z negativnim saldom v višini 1.053.100 starih din, da bi se morala cena stanarini s 1. 5. povišati na 22 oz. 20,5 starih tisočakov, v kolikor nas ne bi vezal dogovor. Izguba je nastala zaradi nepredvidenih podražitev, vendar kljub temu pripisujejo del

vzrokov tudi samim študentom, da neracionalno izkoriščajo družbeno imovino, kradejo, lomijo, skratka s svojim ravnanjem povzročajo večanje stroškov študentskemu domu. Študentje pa dobro vemo, da to ni le naša krivda, vemo, da je za razne lome in okvare kriva nefunkcionalna izgradnja študentskih domov (pravkar izgrajeni SD III je kot preluknjan dežnik), vemo da se določeni člani delovne skupnosti okoriščajo s sredstvi, ki so namenjena študentom. Lahko bi še naštevali nepravilnosti, ki se dogajajo v študentskem domu, a ne le po krivdi študentov.

KJE SO REŠITVE?

Uvoden grob prikaz trenutnega stanja nam jasno pokaže problem, ki je pred nami. Združeni VZM in RIS vztrajata, da pokrivanje izgub v SD ne sme postati praksa. Res je, nikakor ne smemo dovoljevati, da se podobne situacije ponavljajo, dovolim si pa pripomniti, da bo s takim načinom poslovanja še vedno prihajalo do situacij, ko bo ekonomično poslovanje SD ogroženo. ZAKAJ? Odgovor bi bil zelo kratek, toda skušal ga bom razširiti in dati določene predloge.

S sprejetjem družbenega dogovora o štipendiranju in kreditiranju smo pričeli študentje plačevati ekonomsko ceno. S tem so določeni faktorji prevzeli nase obveze, da bodo študenti omogočali res ekonomska sredstva, drugi pa, da bodo za svoje usluge zahtevali ekonomske cene. Torej, študentski dom ni in ne sme postati ustanova, kjer bi bil prisoten profitni motiv gospodarjenja. Kljub temu mora delovna skupnost skrbeti za čim ekonomičnejši in strokovnejši način poslovanja. Strokovnost pri delu bi omogočala jasen pregled nad nastajajočimi stroški in v kolikor bi imeli tudi pregled, kje ti stroški točno nastajajo, bi lahko študenta neposredno bremenili, če je povzročil povišanje le-teh z malomarnim ravnanjem oz. z lomom in krajo. Študentje točno vemo, da obstoječa delovna skupnost v študentskem domu to zmore oz. mora izpeljati brez dodatnih zaposlitev. Sedanja praksa le globalnega zajemanja stroškov poslovanja pa ne omogoča kalkulacije realne cene. Se enkrat si upam trditi, da dokler ne bomo dosegli večje strokovnosti na tem področju, bomo študentje še vedno center napadov.

Kljub temu se mi zdi, da tiči zajec tudi v našem grmu, med študenti. Domska skupnost je predstavnik študentov, in kot taka odgovorna pred študenti, da zastopa njihove interese. V svojem delu ne sem biti orientirana na reševanje drobnih vsakdanjih problemov, ampak je njena bistvena naloga skrb za materialni položaj študentov v štud. domu. Imeti mora popoln pregled nad poslovanjem doma. Le-ta mora

(Nadaljevanje na 7. strani)

Beograjsko pismo

Jutranja soparica je napovedovala nevihto; Ramizova konkretna vprašanja prav tako. Ramiz je postal električar pred 6 meseci. Dela na Dunaju ali kot on reče „u Vienu“. Šiptar je. Dobil je 5 dni dopusta in gre obiskat starše.

Ni pričakoval vsemogočega, ko je končal v Skopju učiteljske, venar ni mogel vse dneve preživeti v ubijanju z otroki – za 900 dinarjev mesečno. To, pa želja po izobrazbi, ga je nagnalo na pravno fakulteto v Novem Sadu. Drugič se je pokazala družba kot slab družbenik. Ker ni imel denarja, sam pa pravi, da zaradi tega, ker je „zalufal“, je odšel ven. Njegovi načrti so preprosti. Trdo dela, ustvariti si hoče bazo – vsaj 10 milijonov. Potem se bo vrnil in mogoče delal kot učitelj. Brat, ki je tudi učitelj, mu piše, da so plače dvignili na 105 tisočakov...

Po takšnem prihodu v Beograd bi se prilegla šljiva, ki se je res. Ne samo ena. Čudno. Vedno kadar pridem v kakšno glavno mesto, se mi zdi vse poceni. Začetno navdušenje med cenenimi knjigami (prosveta prodaja žepne izdaje, v karton vezane slovarje in strokovno literaturo po 10, 20, 30 dinarjev), čevlji, blagom, parađižniki je splahnelo, ko sem v izložbi zagledal športni suknjič, prav takšen, kakršnega je kupil kolega v Trstu. Le cena v Beogradu je bila štirikrat večja. Je to še en dokaz, da je povpraševanje pri nas večje od ponudbe? Najbrž pa to velja za delovno silo. Nikjer še nisem videl posedati po klopek tako velikih skupin zdravih, močnih, lepih, sposobnih moških. Hudiča, saj je četrtek in četrtek je delovni dan! Prav gotovo se Beograd ustrezno predstavlja kot glavno mesto Jugoslavije. Šajkača na pločniku, mercedes s televizorjem na cesti. Semaforji pa kot da jih ni. Piščalka in modra kapa na najprometnejših delih ureditve stvari, sicer se gredo pešci in šoferji samoupravljanje. Pa kolikokrat smo rekli, da samoupravna odločitev ni tista, ki je najpametnejša. No, zdaj me je iz majhnega bifeja na Knez-Mihajlovi ulici pregnala strahovita vročina. Rošilj ali Grill posluje. Nekaterim je to vseeno. Jugoslovanski banki za zunanjo trgovino pa ne. Na svoji „targeti“ ima zapisano svoje ime – tudi v angleščini. Pa v slovenščini?

Turisti zgodaj vstajajo. Kako jih spoznam? Fotoreporterja z njimi ni moč zamenjati, čeprav oboji nosijo fotoaparate. Fotoreporterji niso tako hitri, pa se tudi ne ustavijo, da bi posneli stara cigana ali najbolj zanemarjene ulice. Očitno je majhnih, v rdeče suknjiče oblečenih smetarjev premalo.

Grem na ekonomsko fakulteto. Ni daleč, spotoma razmišljam o „vročem juniju“. Včeraj sem poslušal Milko Planinc, danes bom spoznal bodoče beograjske inteligente. Kako bom lahko povezal včeraj z danes? Milka in Tito in vsi so rekli, da je prihodnost republik v Jugoslaviji, prihodnost Jugoslavije pa v republikah. In junij? In gibanja? Kako sedaj? Nekateri so zavzeti: ali Miloš ali kdo drugi – volijo novega prodekana. Predsedujoči miri – ne razburkanih duhov, ampak dvoran, ki se noče utišati. Miloš ima mnogo funkcij za sabo, je član tega in tega, kolega nič. Je le dobra in poštena. Dosedanji prodekan razlaga, kakšne pogoje mora kandidat izpolnjevati – aktivnost v fakultetnih samoupravnih organih je nekje pri začetku. Kdaj bomo o tem mi? Novi predsednik FOSS pravi, da je kandidat, ki ga profesorji na fakultetni skupščini ne bodo podprli. Dober je. Zda se opravičuje. Se dva nova kandidata. Zbor se vleče. Besedo prevzame dekan. Aplavz. Zbor se odloči, da kandidati ne smejo biti iz 4. letnika, ker končujejo študij. Se dva predloga. Volilna komisija tiska glasovalne listke. Lepo, ni vnaprej pripravljeno. Začne se razprava o programu SS Beograda. Problemi so enaki: študentski standard, reforma univerze, študentski tisk, odnos SS (savez studenata) do zunanje politike. Ni prevelikega zanimanja. Zeham. Član univerzitetnega odbora, ki nas hoče informirati ni kos situaciji, ker je dolgočasen. Prihaja uredništvo Studenta. Razprava gre svojo pot. Koliko ljudi, ki hitro govore, ima Srbija! Kolega nastopi proti strajku, ker je omejen kot metoda dela štud. odbora. Kritizira neštudentskost, neinformiranost študentskega tiska. Študentovi pišejo, analizirajo. Kolega predlaga, da črtajo iz programa ocenjevanje naše zunanje politike. Vse je mirno. S kolegi iz Zagreba in Niša pozdravimo zbor. Enotni smo, iste težave nas tarejo. Zbor traja že tri ure. Se se pogovarjamo.

Vračam se. Moram se močneje povezati. Ne le enkrat letos na skupščini. Avtonomnost je urejena z nami samimi. Zato...

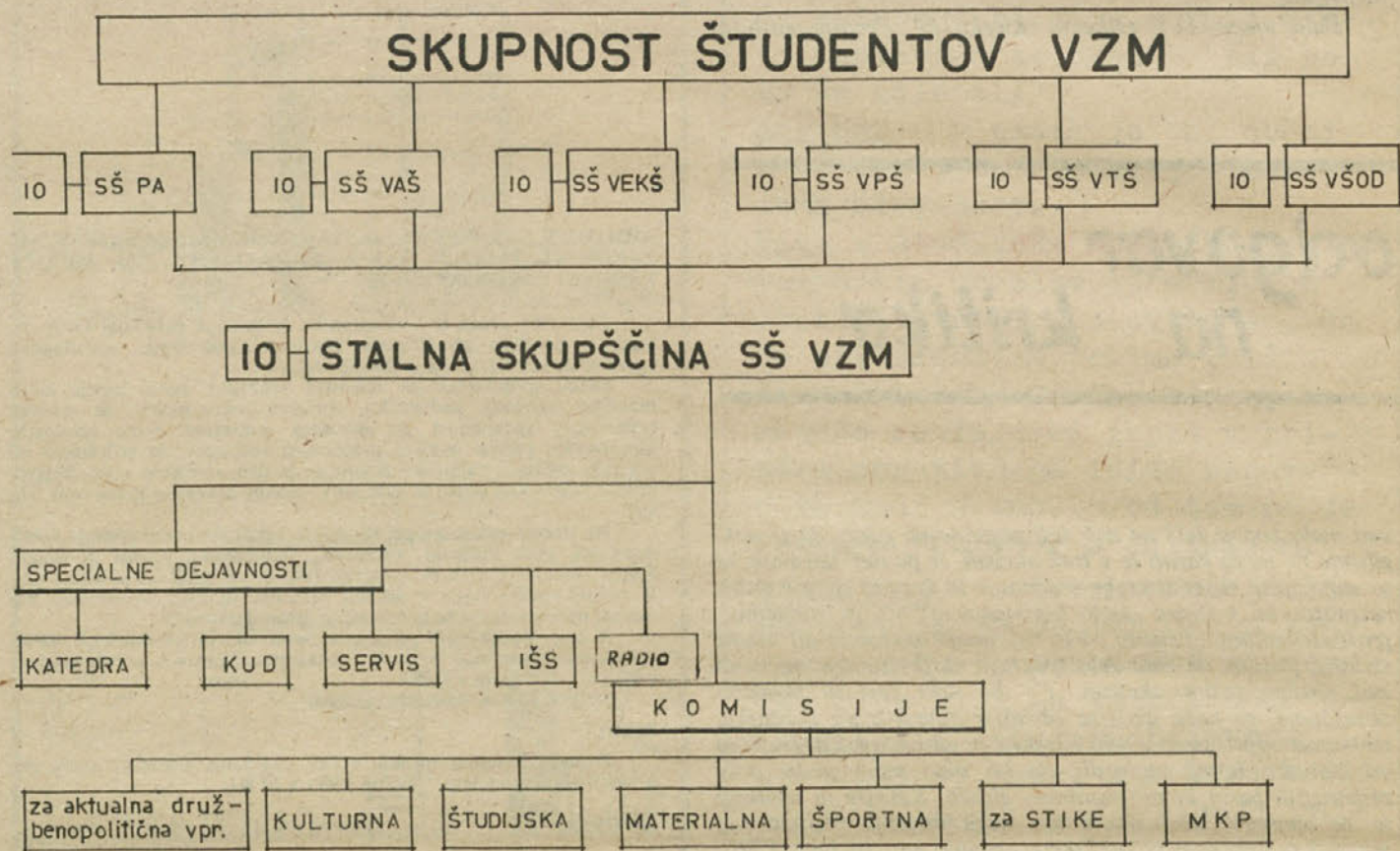
Dušan Zbašnik

Struktura skupnosti študentov MVZ

Skupnost tvorijo: PA, VAŠ, VEKŠ, VTŠ in VŠOD (Kranj). Skupnost študentov voli svoje delovno telo – stalno skupščino. Ker stalna skupščina ne more biti tekoče aktivna, izvoli iz vrst svojih članov Izvršni odbor, v okviru katerega se formirajo številne komisije. V njej so študentje, ki opravljajo isto tematsko delo že v IO na šoli, lahko pa se v delo take komisije vključijo katerikoli študent na lastno pobudo. Komisijo vodi predsednik, ki je član centralnega odbora zaradi tega, ker je vsak član odbora po statutu dolžan tesno sodelovati z izvršnim odborom in lahko ob posebnih trenutkih zaradi hitre obveščenosti skliče komisijo. Ker so na ta način pravzaprav vsi člani IO šol hkrati člani centralnega IO in so v njegovo delo aktivno vključeni, nastopi bistveni problem integralne informiranosti na relaciji skupnosti študentov šole – IO šole. Čeprav je videti organizacijski ustroj učinkovit, se čestokrat posamezni člen verige le pokvari. Študentsko gibanje, ki se v Mariboru šele poraja, je pravzaprav samo drug izraz za samoosveščanje študentov in njihovo aktivno sodelovanje v samoupravljanju v šolah ter zunaj njih.

Da bi svoje kvantitativne in kvalitativne moči strnili, moramo biti enotni. Za to pa so potrebne pravočasne in točne informacije – za učinkovito izmenjavo mnenj in konstruktivnih izdelav akcijskih programov. IO skuša to nalogo opravljati s pomočjo Katedre in Študentskega poročevalca. Pričakujemo, da bo stekel primarni tok vesti v smeri študentske skupnosti – IO šole – centralni IO. Če se to ne bo zgodilo, bo spet borih 20 ljudi prisiljenih delati za 3.000 študentov in to v njihovem imenu. Zato nam pišite, drežite v IO na vaši šoli in zelo vas bomo veselili, če nas boste obiskali v kleti v Tyrševi 23, vsak dan od 11. do 13. ure. Čakamo!

IO ŠSVZM

Kako spremeniti visoko šolstvo

Že nekaj let aktualna tema „reforma Univerze“ daje neizčrpne možnosti priložnostnim in tudi vztrajnejšim razpravljalcem. Dosedanje dogajanje opravičuje skeptičnost, ki se me loteva zaradi neurejenih teoretskih spoznanj. Zanimivo je, da se različni avtorji omejujejo na metodološke raziskave, ki v najboljšem primeru prinesejo odlične napotke za delo, ki pa mora potekati neurejeno, brezciljno, ker jasne vsebine sprememb ne spoznamo.

Zelo pomembno vprašanje je avtoritativnost študentske organizacije. Neprecenljivo bi se zmotili, če procesa spreminjanja visokega šolstva ne poverimo študentski organizaciji – seveda tudi pedagoškim in celo administrativnim delavcem. Mislim, da je izhodišče za nadaljnjo razpravo teza, po kateri morajo upravljati in odločati na visokih šolah tisti, ki tam delajo: študentje, pedagoški delavci in administrativno osebje. Na tej osnovi je možno doseči avtonomnost: ne takšne avtonomnosti, ki bi izključevala vpliv družbenih institucij na šolstvo, ampak avtonomnost, ki pomeni samoupravljalno možnost samostojnega odločanja. Ta razmejitve se mi zdi zelo pomembna, ker nobena družba ne more zagotoviti (tudi, če to hoče) avtonomije kakršnikoli organizaciji ali gibanju. Družba je, ki se omejuje. Jasno je, da slej ko prej ostanemo na povezavi družbenih potreb po strokovnjakih in naših pogledov, se pravi, stališč delavcev Univerze.

Prej sem govoril o odločanju, o vodenju visokošolskih zavodov. Kaj moramo na osnovi obstoječega poudariti? Pri vodenju participiramo pedagoški in administrativni delavci ter študentje. Bistveni premik mora nastopiti ravno pri slednjih. Študentje imamo možnost odločanja, dasiravno ne pri vseh vprašanjih. Imamo svoje predstavnike v samoupravnih organih šol. Vendar moramo doseči dvoje: najprej izkoristiti te možnosti, ki so že dane, angažirati in vzpodbuditi ne le predstavnike, pač pa širšo študentsko skupnost, da bo začutila potrebo po soodločanju. Danes je to še velika hiba, ki jo moramo odpraviti. Drugič, in to zavestno postavljamo na drugo mesto, doseči moramo popolnoma enakopravno odločanje o vseh vprašanih (študijskih, ekonomskih, stanovanjskih, dohodkovnih itd.). Danes upravičeno slišimo očitke, da ne izkoriščamo pozicij, ki so nam s statuti in z zakoni zagotovljene. Zategadelj moramo uresničiti najprej prvo točko. Uspešnost tega dela pa zelo olajša doseganje drugega cilja. Seveda tega ni moč narediti naenkrat; to je sicer že ustaljena jugoslovanska fraza, ki pa jo razlagam takole: danes študent ni stimuliran pri odločanju. Sistem sam in ozka usmerjenost na študijsko področje mu to onemogočata. Eden izmed številnih dokazov za to je mnogostevilna udeležba na Tribuni, ki so jo na VEKŠ organizirali zato, da bi skupaj s profesorji razjasnili nekatera študijska vprašanja. Delo v študijskih komisijah pa šepa, čeprav lahko komisija nekaj doseže, tribuna pa relativno malo.

Vprašanju upravljanja lahko postavim ob stran še eno zelo važno informacijo. Pri naporih za doseg nečesa ostajamo študentje zelo omejeni, uokvirjeni. Hočem reči, da nimamo domišljije, da več ali manj ne razvijamo dosedanje oblike dela in dopolnjujemo problematiko, ki smo jo reševali pred 10 leti. Predlagam nekaj področij, ki naj bi jih študentje na skupščinah, zborih, izvršnih odborih, uredništvih glasil, komiteju ZKS obdelovali. To delam zato, ker ni invencije in kreativnosti, če pa se pojavi, je zadušena z neinicativnimi, zgolj izvrševalskimi akcijami odborov, komisij, komitejev. Ker se poraja v Mariboru nova slovenska univerza in lahko opazimo, da so študentje, ki bi morali biti pri tem najbolj delavni zelo malo aktivni (mislim na 90-odstotno večino), se lahko zavedamo nečesa: da ne bomo hkrati z univerzitetnimi projekti pokopali nujno potrebnih infrastrukturnih objektov. Prav gotovo potrebujemo:

– lastno tiskarno, kjer bi izdelovali skripta, tiskali knjige, lastna glasila (Katedra, interna šolska glasila, obvestila šol, strokovne revije, izpitne pole, plakate za plesne prireditve, vabila itd).

– založbo oziroma strokovni kolegij, ki bi iz sredstev posebnega sklada omogočil natis dovolj kvalitetnih znanstvenih del, diplomskih nalog, leposlovne proze, zbornikov, profesorskih, asistentških, študentskih del.

Morda bi v začetni fazi kazalo nekoliko okrepitev sklad Kidričevih nagrad, vendar ne tako, da bi malenkostno povečali sredstva, ampak z ustanovitvijo posebnega strokovnega kolegija, ki bi odločal o kvaliteti in objavi del. Jasno, da bi se tudi sredstva morala precej povečati.

Obe obliki dela naj bi potekali v okviru Združenja (Univerze), v njih pa bi delali in delo vodili na visokih šolah (fakultetah) delujoči posamezniki. Mislim, da je v Mariboru že čas za to.

Pri tem nisem omenil študentskih rekreativnih prostorov, delavnic, laboratorijev, študentske menze, telovadnice, športnega parka in galerije, ker menim, da so te ideje že precej prisotne v mislih ljudi, ki o novi Univerzi samo razmišljajo in tistih, ki jo projektirajo.

Pri vsakem načrtu se pojavi tudi vprašanje realizacije. Vem, da lahko ustvarimo še mnogo več kot sem zapisal, vendar le, če združimo napore študentov, združenja in političnih forumov na različnih nivojih. V tem primeru bomo kreativni, ne pa samozadovoljni individuumi, ki so veseli, da so prišli na Pohorje, čeprav se jim nudi Olimp. Potrebujemo kronični entuziazem, trdno voljo in mnogo moči. Samo združenje ne more uspeti, študentje sami še manj. Vsi skupaj pa lahko mnogo naredimo.

Nekateri so se poslovlili od optimizma že ob prvi gospodarski reformi pred sedmimi leti. Tisti, ki ga še imamo, si prizadevamo na svojem področju dela. Sam ne morem realizirati nalog, ki so skupnega pomena. Tudi politika jih ne more. Zatorej: kje smo, kod gremo?

D. Z.

Dan mladosti

V revoluciji
je mladost za svobodo krvavela
danes proslavljamo skupaj
svečano praznik dela.
V cvet so skrili
naši obrabi.
Kdaj pa kdaj
v nevihti
se udrejo tudi plazi.
V svobodi
je zatiranih sreča.
V svobodi
je naša želja goreča:
da bi človeštvo v delu,
v pravici in v miru živelo.

UREDNIŠTVO

VSEM MLADIM OB NJIHOVEM PRAZNIKU DNEVU
MLADOSTI IN TOVARISU TITU ZA OSEMDESETI
ROJSTNI DAN ISKRENO ČESTITAMO!

razvijanju neposrednega samoupravljanja in pri razširjanju njihovih materialnih temeljev. Delovne enote so se uveljavile kot primarne asociacije združenega dela, okrepile so se tudi integracijske in druge zveze znotraj delovne organizacije na temelju samoupravnega dogovarjanja in solidarnosti. Vendar pa so se tam, kjer samoupravni odnosi niso bili dovolj razviti, in kjer ni bilo ustrezne družbene aktivnosti pojavile odkrito ali prikrito tehnokratsko menedžerske in birokratsko centralistične težnje, ponekod pa tudi primitivna in demagoška pojmovanja razvoja samoupravljanja. Obe skrajnosti sta pomenili resno nevarnost za normalen razvoj samoupravnih odnosov v naši družbi. Proti takšnim težnjam je tedaj odločno nastopil svet Zveze sindikatov Jugoslavije, svoja stališča pa je pojasnila tudi zvezna skupščina v resoluciji o uresničevanju ustavnega amandmaja XV, kjer poudarja, da so bili doseženi najpomembnejši uspehi v razvoju samoupravljanja v tistih sredinah, kjer sta bili zagotovljeni in uresničeni demokratična opredelitev delovnih ljudi pri urejanju notranjih odnosov in organizacije samoupravljanja.

Vse te spremembe so bile le vmesni korak k obsežnejši ustavni reformi in k doslednejši uveljavitvi ustavnih načel, ki pa sta jih zaradi družbenega procesa čas in naš razvoj že v mnogočem prerasla. Ustavni amandma XV sta nasledila nova amandma XXI in XXII. Delavsko samoupravljanje, pa čeprav smo ga v besedah povzdigovali na najvišja mesta, je bilo v praksi še nedodelano ali vsaj premalo izvajano. Da je v tem nekaj resnice, je pokazala tudi javna razprava v preteklem letu, kjer je bila postavljena zahteva, da mora postati ustava SFRJ obnovljena s predlaganimi ustavnimi dopolnili, USTAVA JUGOSLOVANSKEGA DELAVSKEGA RAZREDA. Na šestnajsti seji predsedstva ZKJ pa je tovariš Tito še posebej poudaril, da morajo delovni ljudje v tej ustavi v resnici najti sebe in jamstvo, da njihovih pravic v bodoče ne bodo okrnjevali tako grobo, kot se je dogajalo doslej. Ali potemtakem dosedanje ustave niso bile ustave delovnih ljudi in delavskega razreda? Bile so sprejete v imenu delovnega ljudstva, vsebovale so vzvišena načela o pravicah delovnega človeka, v resnici pa smo omejevali vlogo delavskega razreda v našem gospodarskem in družbenem razredu. Razumljivo je, da je za dosledno uveljavitev samoupravljanja potreben določen čas, in da je samoupravljanje proces, ki še traja in se izpopolnjuje. Ves čas so bile prisotne tudi močne protisamoupravne težnje, ki so imele zaslonbo v raznih birokratično-etatičnih in drugih nesocijalističnih elementih. To so bili in so še tisti elementi, ki se boje kakršnihkoli sprememb, ki bi omajale njihove malomeščanske pozicije, in ki bi pomenile hkrati nevarnost, da jim onemogočijo bogatenje mimo njihovega dela. So pa tudi primeri, ki zahtevajo v imenu samoupravljanja take odnose, v katerih ne bi bilo nujne delovne discipline in reda. Za geslo o razširjanju samoupravnih pravic se skrivajo nosilci nereda, egoizma in slabega gospodarjenja. S takšnimi in podobnimi nesocijalističnimi pojavi morajo obračunati najnovejšo ustavno spremembo, če hočemo, da bo delavski razred začel gospodariti z vsemi sadovi svojega dela, in če hočemo imeti resnično ustavo delavskega razreda. Gre torej za odločilno bitko v razvoju

samoupravljanja. Gre za biti ali ne biti proti samoupravnih struktur ali delavskega razreda, ki mora razširiti svoje pristojnosti iz enostavne tudi na razširjeno produkcijo. „Sedanje ustavne spremembe pa morajo biti predvsem spodbuda za široko ustvarjalno akcijo samoupravnih in demokratičnih socialističnih sil v naši družbi, ne pa argument, s katerim bi druge ali sami sebe prepričali, da smo napravili vse, kar je danes potrebno v naši družbi.“ (E.K., na 16. seji predsedstva ZKJ). Vendar moramo danes žal ugotoviti, da se ustavna dopolnila premalo učinkovito in prepočasi uresničujejo. Pojavljajo se celo poizkusi, ki želijo krivdo za sedanje neugodno stanje v gospodarstvu naprtiti samoupravniemu sistemu in kot alternativo predlagajo v bistvu etatične, birokratske in tehnokratske rešitve. Jasno je, da še nismo dovolj odločno obračunali s temi protisamoupravnimi stremeljenji. Prepočasi pa se rešuje tudi cel kup gospodarskih in političnih problemov, ki povzročajo resno nevarnost za krepitev administrativne intervencije v gospodarstvu in s tem tudi v družbenem življenju sploh.

Sicer pa je v samih delovnih organizacijah iniciativa neposrednih proizvajalcev še vedno premalo upoštevana. Samoupravljanje je pogosto omejeno le na sestajanje delavcev, kjer se od njih le formalno zahteva mnenje. Delavci so slabo informirani, interna glasila je uvedlo malo delovnih organizacij. Tako so informacije še vedno monopol ozkega kroga vodilnih in strokovnih kadrov, kar zožuje možnosti delavcev, da bi stvarno in učinkovito sodelovali in vplivali na proces odločanja. Za kvaliteto in enakopravno odločanje je bistvenega pomena tudi izobrazbena raven najširšega kroga ljudi. Njena podpoprečnost je glavna rana našega samoupravljanja. Mnoge delovne organizacije sploh ne kažejo interesa in ne stimulirajo izobrazbe svojih delavcev. Verjetno je tudi, da težnje po izobrazbi niso v interesu še vedno prisotnih birokratsko-tehnokratskim vodstvenim strukturam v naših podjetjih. Vprašanje je samo, kako dolgo bodo njihovi interesi še pomembni. Ali pa bomo čakali na nove ustavne spremembe, ko bomo zopet vpili, da ustvarjamo ustavo delavskega razreda. (viri: S. P. Gospodarsko pravo SFRJ; Ustava 1963. Uresničevanje ustavnega amandmaja XV; Zakaj in kakšne ustavne spremembe?; S. D. Delo, 12. V. 1972)

M. P.

Milka Planinc je rekla:

ZAPIS S SESTANKA S PREDSEDNICO HRVAŠKEGA
CENTRALNEGA KOMITEJA ZK

Pred kratkim je bila v Mariboru predsednica CK ZKH Milka Planinc. V zanimivem razgovoru z mariborskimi komunisti smo si zapomnili nekatere njene misli. To ni sicer bistvo njenega izvajanja, vendar menimo, da nam lahko služi kot izhodišče pri razmišljanju o aktualnih problemih našega življenja in delovanja.

O NACIONALIZMU

Hrvaški nacionalizem je vzel naše parole. Manipulirali so z nacionalnimi čustvi ljudi pod parolami ZK.

O BIROKRATIZMU

Človek ni birokrat, ker je pač takšen, temveč se znajde v položaju, ko ravna birokratsko. Tako se obnašamo bolj kot predsednik, direktor, sekretar, obratovodja, nikakor pa ne kot komunist.

O HRVAŠKIH ŠTUDENTIH

Ne moremo vseh naših študentov označiti za nacionaliste, ker to niso. Študentje morajo biti, celo dobro je, da so radikalni. Vprašanje jesenskih dogodkov niso študentje nasploh, ne študentska množica, temveč neka grupacija, ki so jo nacionalisti tam formirali.

O IZKLJUČITVAH

Niso bili vsi, ki so izključeni ali zamenjani skrajni nacionalisti, čeprav je bilo mogoče med njimi tudi nekaj takih. Treba je bilo pač zamenjati tudi tiste, za katere nismo mogli biti trdno prepričani, da bodo sodelovali v Titovem kurzu.

O SAMOUPRAVLJANJU

Samoupravljanje ni mogoče graditi z diktatom od zgoraj, temveč le s politično akcijo vseh delovnih ljudi.

Kasnejša razprava se je omejila le na odgovore na nekatera manj pomembna vprašanja.

Delavsko samoupravljanje pomeni začetek novega procesa demokratizacije temeljnih odnosov v naši družbi in proizvodnji. Že od leta 1950 naprej smo pričeli pomembnim družbeno-političnim spremembam, več kot dvajset let se odvija pred nami proces, katerega začetke je treba iskati že v prvih revolucionarnih ukrepih med NOB in neposredno po njej.

Formalni začetek novega gospodarskega ter s tem tudi družbenega sistema v naši državi predstavlja temeljni zakon o gospodarjenju z državnimi gospodarskimi podjetji in višjimi gospodarskimi združenji po delovnih kolektivih, ki uvaja delavsko samoupravljanje. Ob njegovem sprejemu dne 27. julija 1950 v ljudski skupščini FLRJ je tovariš Tito poudaril, da je ta zakon, čeprav se govori o državnih podjetjih, odpravil državno

Ustava delavskega razreda

in ustvaril družbeno lastnino kot višjo obliko socialistične lastnine nad proizvodnimi sredstvi. Ta zakon je vnesel kvalitativne in revolucionarne spremembe v temelje družbene in politične ureditve. V duhu teh revolucionarnih sprememb so bili sprejeti tudi zvezni in republiški ustavni zakoni iz leta 1953. Po novi ustavi sprejeti 7. aprila 1963 pa postane samoupravljanje splošen družbeni odnos ne le v delovni organizaciji, marveč na vseh toriščih. V ospredje je postavljen človek, ki se mu naj omogoči ekonomska in politična osvoboditev. Delovni človek postane nosilec vseh družbenih zadev, o katerih naj kar najbolj neposredno odloča v svojem in skupnem interesu.

Naslednji pomemben korak v poglobljanju delavskega samoupravljanja pomenijo ustavni amandmaji iz leta 1968. Amandma XV je omogočal delovnim ljudem, da v delovni organizaciji kot celoti, in v organizaciji združenega dela samostojno določajo organizacijo samoupravljanja in urejajo notranje odnose, s čemer je zagotovljena tudi nadaljna krepitev njihovih samoupravnih pravic in odgovornosti ter njihovo neposredno odločanje o temeljnih delovnih pogojih. Na podlagi teh ustavnih načel so bili doseženi pomembni uspehi pri

SAMOPRISPEVEK

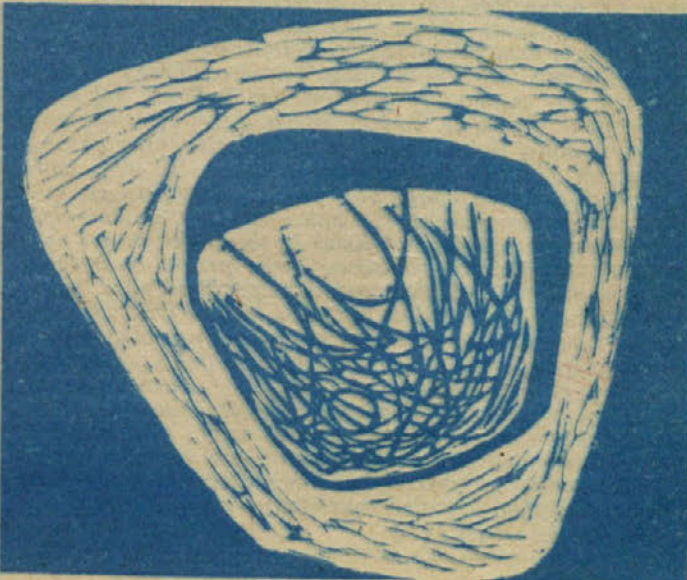
Bliža se dan, ko bomo vsi odločali na referendumu o samoprispevku za otroško varstvo in osnovno šolstvo. Menimo, da ni razlogov, ki bi prepričevali študentom z vso odločnostjo nastopiti v prid samoprispevku. Kdo sploh ima razlog nasprotovati? Mogoče le kakšni s potrošništvom okuženi filistri, ki žele denar potrošiti po svoje. Glede študentov vemo, koliko je naša prihodnost odvisna od izida referendumu. Dejstvo je, kar nam tudi ilustrira stanje v mariborski občini, da bi z dosedanjim načinom finansiranja otroškega varstva in osnovnega šolstva uspeli zadovoljiti DANŠNJE POTREBE šole ČEZ 25 LET, da ne upoštevamo razvoja ...

Ne želimo vzganjati nikakršne propagande. Toda ena izmed dimenzij razvoja mariborske univerze so tudi discipline, ki omogočajo realizacijo obveznega osemletnega šolanja. La bi osemletno šolanje ustrezno realizirali, potrebujemo sredstva. Sredstva lahko zagotovi edinole samoprispevek. Le tako bo moral denar ostati tam, kjer je bil nabran za točno določen namen. Kolegi s pedagoške gimnazije pa bodo imeli zagotovljene delovne pogoje, ko se bodo pojavili na svojih delovnih mestih.

Zavzemamo se za dejanske samoupravne odnose tudi v delovnih kolektivih. Pri tem je glavna ovira, hkrati pa tudi glavni argument tehnokratskim strukturam pri svojevoljnemu odločanju neznanje, nerazgledanost delovnih ljudi, torej nezmožnost enakopravno odločati in zastopati svoje interese. Podatki nam kažejo, da kar 40 % zaposlenih nima niti osnovnošolske izobrazbe! Osip na osnovnih šolah je še vedno 34 %, in to predvsem zaradi neurejenih razmer. Ko bomo mi v praksi, bo naš položaj mnogo ugodnejši, če bomo delali s sposobnimi sodelavci. To pa je odvisno predvsem od šolskega sistema ...

Pa kaj bi teoretizirali.

Iz vsakdanjega življenja vemo, da pomeni otrok v študentski družini tudi konec študija za marsikoga. Eden izmed vzrokov je prav gotovo neurejeno otroško varstvo. Sicer pa, predvsem usoda naših otrok v bodočnosti je odvisna od izida referendumu. Pa tudi študentske zahteve: nove zgradbe fakultet, študentski domovi, študentski paviljoni bodo lahko realizirani, če bodo urejene osnovne razmere, naša baza. Še več! Na podlagi tega bomo imeli večjo pravico zahtevati in uveljavljati tudi naše interese. Zato si želimo napredka in prosvetljenja in lahko enotno izjavimo: **ŠTUDENTJE SMO ZA!**

Teorija in praksa

O pomanjkanju kriterijev

Že večkrat je bilo slišati, no, v septembrski številki Problemov je celo neki članek pisal o tem, da so Problemi sicer kar zanimiva revija, da pišejo vanjo mnogi obetajoči ljudje ... da pa ji je mogoče očitati pomanjkanje kriterijev in umetniške hotenosti, uredniške politike ipd. Očitajo jim predvsem to, da je na njihovih straneh resno izenačeno z neresnim, globoko s plitvim, delo z igro in v tem smislu naprej. Na prvi pogled temu ni oporeči. Šele prodornejši pogled v inventar očitkov nas prepriča, da le ni vse čisto tako. Najprej o kriterijih. Kriteriji so meje, preko katerih ne smeš. Vsakdo, ki nekaj dela, si za to delo izoblikuje kriterije, pa naj bo to zavedno ali pa nezavedno. Pisanja brez kriterijev torej ni, ker so pričujoči že pred rojstvom nekega pismenega izdelka. Toda, kakor velja pri verovanjih, da so verovanja drugih izmislje ljudi, lastno verovanje pa božje razodetje, tako je tudi pri kriterijih; tuji so razkroj duha, naši pa so objektivna mera, po kateri lahko umerimo ves svet.

Kaj naj torej pomeni, da včasih prevladujejo takšni ali drugačni kriteriji? Tisti čas in tisti prostor si je vzela v zakup skupina ljudi ali pa posameznik in ta vladajoči subjekt vsiljuje svoje predstave in sodbe kot objektivna spoznanja. Če bi bili vsi subjekti enako nasilni, bi se zdelo, da je zelo težko najti kriterije, ki bi nas prepričali. Če pa vidno nadvlada eden, se zdi resnica blizu in jasna kot zvezda stalnica, po kateri se vselej lahko orientiramo. Navadno nam šele časovna oddaljenost približa resnico — čeprav še vedno obarvano z ideološkimi filtri svoje dobe. Čas naredi, da so vse melodije enako tihe in jih lahko presojamo zgolj po njihovi prvotni naravi. Danes, ko je misljenje predvsem sredstvo za uveljavljanje moči, nas bolj prepriča glasnost in vsiljivost. Zgodovina mi dovolj jasno govori, da se priznanost kriterijev v posameznih dobah ne pokriva z njihovo resnično pomembnostjo in pravilnostjo. Najnovejša zgodovina mi govori, da ideje, ki si jih danes nihče ne upa zavračati, ob svojem nastanku niso izzvale niti resnejše kritike, kaj šele odobravanja. Seveda bi imeli mi do te misli v tisti dobi enak odnos, četudi s celicami današnjih možgan. Da je komunistem pri nas splošno priznana ideologija ni zasluga opametitve ljudi niti resnice, ki jo ta ideologija izpričuje — zakaj resnica večini še danes ni razkrita. Priznavanje je zgolj posledica sile, ki je to ideologijo uzakonila. Sila je edini argument, ki ga množice dobro razumejo — in se zavoljo oportuniteti po njem tudi ravna. Kako naj to ne bi veljalo za nekritične ljudi, če pa je še dobri in učeni Sovre klonil s svojo katoliško glavo in se deklarativno opredelil za sistem, ki je v jedru nasproten njegovi siceršnji ideologiji? Vse to mi pove, da zadeva s kriteriji ni tako enostavna in da tam, kjer vladajo enotni kriteriji, vladajo v resnici le določeni ljudje, ki so uspeli svoja merila uzakoniti in jim tako nadeti videz splošne veljavnosti. V resnici ne gre toliko za vprašanje — kakšen bo kriterij in kaj naj uokvirja, pač pa bolj — čigav je in kakšne koristi naj komu prinaša ...

Z vsem tem nočem reči, da bi se morale vse revije odreči kriterijem. Sam sodelujem pri oblikovanju nove slovenske revije (Odsevi), ki naj bi imela (vsaj po moji želji) zelo izrazite kriterije, vendar, ti bodo naši, ne splošno veljavni, pod njimi bo samo naš podpis in ničesar več. Možni sta dve vrsti revij, ki ne lažeta in ena, ki laže. Zadnja uveljavlja kriterije, ne pove pa, da so Petrovi, Cirilovi, Jožetovi in Štefkini, temveč jih razglašajo za splošne, objektivne kot po nekakšnem navdihnjenju, videnju, višjem spoznanju. Revija pa, ki ne laže, je lahko taka, da za svoje kriterije natančno pove čigavi so in kaj hočejo — ali pa taka, da prepusti kriterije sodelujočim avtorjem, sama pa se vanje ne vpleta in zgolj beleži, kar se pismenega dogaja, je le prostor na voljo, najbolj odprta možnost za vsakršen oseben kriterij. Taki so morda Problemi.

Zdaj, ko sem na kratko zapisal, kaj mislim o kriterijih, me vzklerimja še ena misel. Čemu neki gre ljudem — in zakaj ravno nekaterim ljudem — v nos odprtosti, ki je značilna za Probleme? Zanimivo je, da se mnogo manj razburjajo zaradi očitne plaže, ki udarja v oči na vsakem koraku, kakor pa zaradi Problemov, v katerih je mogoče najti poleg plaže tudi mnogo poglobljenosti. Menim, da gre ravno za pomanjkanje kriterijev — pa ne pri reviji, ta se jim sama odpoveduje in prepušča sodbo času — zato pa pri njenih kritikih, ki jih postane strah, ko bi se morali sami odločiti o tem, kaj je vredno, kaj je slabo. Navajeni so, da jim je vedno nekdo drug odbiral zrnje od plevela in so sedaj kot nebolgli otročički, ko se znajdejo v zadregi — kako vedeti, kaj je zares, kaj pa je za šalo. Ti ljudje, s katerimi je vedno nekdo manipuliral, jim prirejal resnice v poljudni obliki, jih varoval pred zablodo in stranpotjo, so resnično v nerodnem položaju, ko morajo kar naenkrat sami odbrati, kaj ustreza „kriterijem“, kaj pa ne. Tu šele opazijo, da kriterijev nimajo, da so jih vse doslej namesto njih imeli drugi, tisti, ki so jih z nitjo in prstom obračali in jim usmerjali pot. V svoji zadregi postanejo jezni in s hudim pogledom osvrknejo tistega, ki jim več ničesar ne prireja, ki samo registrira, njihovi lastni razsodnosti pa pusti izbiro. Kako bi se namreč mogel ujeziti človek, ki ima dobro premišljena merila, prebral bo in sprejel, kar je po njegovem dobrega, ostalo pa pustil pri miru. Le tisti, ki brez drsalk in ves okoren obtiči na ledu, se ima za kaj jeziti, ker ga je nekdo ujel v neznanju, ker ga je izzval, da se enkrat za spremembo sam opredeli, sam izbere in ovrednoti.

Ne mislim, da bi morale biti vse revije odprte za vse; prav je, da so nekatere usmerjene, da same oblikujejo in izbirajo prav pa je, da je vsaj ena tudi taka, da dramatično zmanipuliranega slovenskega duha, ga spravlja v zagato, mu ne da miru in ga draži k razmišljanju. Nekateri potem res razmišljajo, drugim pa zavre kri in kažejo od jeze zaripel obraz ...

Podgorje, januar 1972

Vinko Ošlak

V eksploziji pozabljaš ...

... na okna polna rož in ljubezni.“ Obiskovalca popelje Hochstaetterjeva razstava (Rotovž, Mali salon 12. do 23. maja) v izpoved ujetih trenutkov življenja, v vsej njegovi problematiki in niansah. Triindvajset fotografij odseva minulost nekega časa, dobe s spoznanjem, da ni vračanja v preteklost, z druge strani pa ujetništvo in brezizhodnost sedanosti v betonu in jeklu, zastrupljanje sodobnega sveta. V tem iskanju poti, rešitve, bega iz sveta, v katerem človek sam postaja ujetnik svojega dela, so fotografije kot „Dekle s cvetjem v laseh“, „Na robu vodomet“, lahko samo simbolični „obupni“, a vendar le poslednji, poskusi zadržati „romantiko“ ozkih ulic s slabo glasbo. Ura, ki jo ima Dekle sedeča na robu vodomet, in ki je tudi poudarjena, nas opominja skupaj z Ženskim aktom z lobanjo, da se vse bliža h koncu. Stvarnost sedanosti, ki jo človek prostovoljno ali s silo le sprejme (fotografija Dekle s svetilko, Otroci pred vrati idr.) pa je simbol nezadržanega spreminjanja in prilagajanja, hkrati pa napoved, da se človek in njegovo bivanje morata sprijazniti temu. Motiviko fotografij združujeta torej minulost in sedanost. Akt z lobanjo pa je morda vsakemu obiskovalcu nepotrební opomin o njegovi ničnosti in nehanju.

OPOMBA: fotografije niso poimenovane. Kar je v članku poimenovanega, je storil pisec, v soglasju z avtorjem fotografij.

LEON SENGER

Da in ne

Jean Genetov novogoriški Poostreni nadzor v izvedbi malega odra (PDG na gostovanju v Mariboru 9. maja) postavlja gledalca v trenutek absurda o danosti in brezizhodnosti, ko prične opazovalec sam iskanje v sebi ali zunaj sebe ob nekem dogodku ali pravzaprav njegovem sporočilu. Poostreni nadzor ni fabula, je razvoj razvijajoče se situacije ob vesti zločina, ki ga ne moreš storiti, čeprav ga želiš, nisi pa zato poklican. In če Lefranc (ujetnik in torej izobčenec) umori Mauricea zato in samo zato, da bi se uveljavil in spremenil stanje, (dano situacijo in nje brezhibnost) absurd ni odpravljen, še traja. Lefranc kljub svojemu dejanju, (kar je boljše kot nedejanje) in kar je pravzaprav Genetov absurd, bolje umor, samo da se uveljavi, spoznava, da z umorom ni uspel, ni bil izbran. Jean Genet kot najpomembnejši dramatik absurda uspeva v Poostrenem nadzoru s svojim izzivanjem poštenosti in nepoštenosti vesti. Gledalec zapušča dvorano nekoliko zmedeno, pa vendar iskajoč nečesa v sebi. Je to iskanje lastnega absurda in kaj, če ga najde v svoji danosti in njeni hkratni brezizhodnosti? Je morda to spoznanje lahko le nadaljevanje Jean Genetovega naturalistične absurdnosti?

DRAGO M.

Epigram

ČE BI BIL OSEL PEGAZ KRILATI,
ČE BI MUZE BILE VLAČUGE,
TEDAJ BI VSI NOVI LITERATI
NAMESTO PERES — PRIJELI ZA PLUGE.

Kulturno gibanje je ena karakterističnih potez splošnega študentskega gibanja. Študentje, ki so zainteresirani za gibanje na kulturnem področju, se vključujejo v organizacije, ki pospešujejo tovrstno dejavnost. Najvidnejše so te tri organizacije: KUD Student, Komisija za kulturo pri izvršnem odboru skupnosti študentov mariborskih visokošolskih zavodov in Kulturno umetniški pripravljalni odbor, ki dela v okviru Kluba mariborskih študentov v Ljubljani.

Da, to je teorija, kaj pa praksa?

Ne bom analiziral dela vseh treh organizacij, ki so po mojem mnenju najvidnejše. Podrobneje bom pa skušal razčleniti delo komisije za kulturo.

Komisija za kulturo pri IO SS VZM je ena izmed šestih komisij, ki delajo v okviru centralnega izvršnega odbora. Komisija ima na voljo zadostno količino finančnih sredstev, ki so potrebna za delo. Dane so torej vse možnosti, da bi delo steklo, da bi kulturno gibanje zaživel. Vendar stanje ni takšno. Kje so vzroki, kaj gibanje zavira in kakšne so največje težave pri delu, je vprašanje, na katerega bom skušal odgovoriti.

Ob začetku leta je komisija pripravila osnutek programa dela, ki ga je sprejela stalna skupščina skupnosti študentov VZM. Osnovne smernice za delo so: organizacija proslav ob večjih praznikih, organizacija recitalov in slikarskih razstav mlajših mariborskih umetnikov in sodelovanje s srednješolci na vseh kulturnih področjih.

Sedaj bi še bilo zanimivo pregledati uspehe in rezultate dela, če hočemo delo komisije kritično ovrednotiti.

Komisija je precej delala, vendar je bilo to dokaj nehvaležno delo, saj njeni rezultati na zunaj niso vidni. Večina opravil je bila omejena na administrativno poslovanje, na dogovore in korespondenco. Skušali smo navezati tesnejše stike s KUD Student, Kulturno umetniškim pripravljalnim odborom (KUPO), literarno skupino na I. gimnaziji — BARRIGAL in z eksperimentalnim mladinskim gledališčem.

To je uspeh, ki je samo navidezen. Komisija bi za uspešno delo potrebovala čimveč članov, vendar jih po mnogih poskusih ni uspela dobiti.

Sedaj se že ločujemo od teorije in prehajamo v prakso. Študentske organizacije na vseh mariborskih višjih in visokih šolah so od komisije za kulturo dobile prošnjo, naj med študenti poiščejo tiste, ki se za kulturno gibanje zanima in bi bili pripravljeni sodelovati. Od tega je minilo že tri mesece, vendar doslej še nihče ni odgovoril. Samo pedagoška akademija je izbrala predstavnico študentov, ki je predsednica komisije za kulturo pri izvršnem odboru skupnosti študentov pedagoške akademije.

Ne vem, kaj je z delom izvršnih odborov na drugih šolah. Ali kulturno gibanje a priori odklanjajo ali so pa popolnoma nedelavni. Verjetno bo drugo bolj držalo. Študentje VEKS, VTS, VPS, VAS in VSOD, kaj je z vami? Ste sploh študentje, se zavedate svojega poslanstva?

Komisija za kulturo tako ni mogla doseči tistega, kar si je zadala.

Od začetka je bilo delo komisije omejeno samo na predsednika. Popolnoma razumljivo je, da sadovi dela enega človeka niso bili zadovoljivi, da delo ni moglo prispevati k razvoju študentske kulture toliko, kolikor bi lahko in bi moralo. Komisija v sestavi enega člana je vendarle storila nekaj koristnega. Organizirala je predstavo dveh enodejansk v izvedbi SNG v Mariboru. Sodelovala je pri organizaciji I. akademjskega plesa pedagoške akademije, organizirala je literarni večer v klubu mladih in študente obveščala o kulturnih akcijah profesionalnih organizacij.

Na drugi seji stalne skupščine skupnosti študentov, ki je bila 7. aprila 1972, je eden izmed članov skupščine predlagal rešitev, ki je delo komisije že sedaj precej poživila. Predlagal je, da naj postanejo člani komisije: kulturni urednik Katedre, urednik literarne priloge OBRAZI, predsednik KUD Student in urednik študentske radijske oddaje Studij in glasba. Komisija je prigovor seve upoštevala in ima sedaj nekaj stalnih članov.

Menim, da mi je uspelo odgovoriti na vprašanje, kaj zavira kulturno gibanje in kakšne so največje težave pri delu. Analiza dela ene najmočnejših organizacij študentske kulture nam pove dovolj. Prav lahko zaznamo strm prepad, ki zeva med teorijo in prakso.

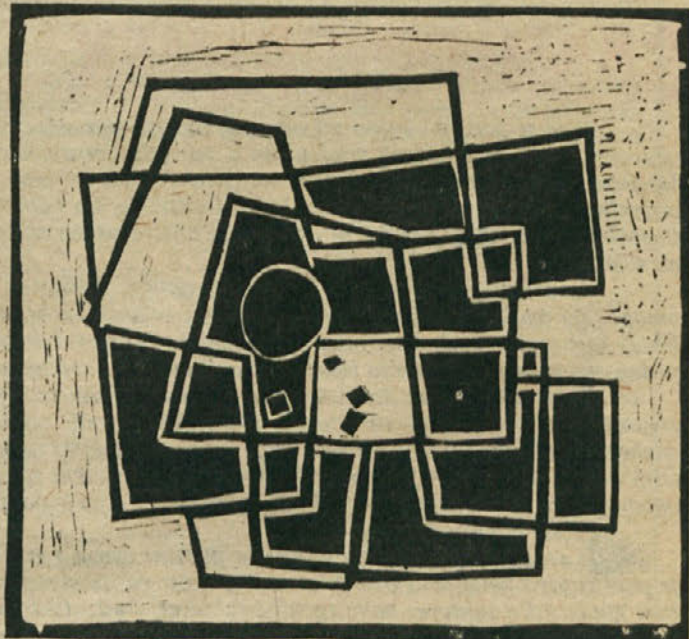
Kakor na dlani se nam odpira odgovor, kaj storiti, da bo gibanje mariborskih študentov zaživel ne samo kulturno, temveč splošno. Izhodišče splošnega študentskega gibanja je v množičnosti. Vse akcije morajo temeljiti na podpori celotne študentske populacije, sloneti morajo na študentskih množicah, na bodočih intelektualcih.

Vendar, kaj ovira študente, da nočejo sodelovati? TO e že drugo vprašanje. Študentje nočejo delati, so brezbržni, nezainteresirani. A tudi to mora imeti svoj vzrok. Morda bi ga morali iskati v našem šolskem sistemu, v študijskih razmerah, metodah, preobremenjenosti študentov? Ali pa je morda to filozofija današnjega mladega človeka?

Naj je prvo ali drugo. Ta pot nas nikamor ne vodi. Študentsko gibanje, zlasti kulturno, mora zaživet.

Vseeno bi pa bilo zanimivo slišati, kaj lahko rečejo v opravičilo študentske organizacije po mariborskih visokošolskih zavodih; kaj je vzrok njihove nedelavnosti? Izzval sem vas. Odgovorite!

EDVARD PUKŠIČ

Traha ...

SREDNJEŠOLCI

Tribuna študentov in srednješolcev

V Mariboru smo že dalj časa pogrešali tesnejšo vez med študenti in srednješolci. V ta namen je bila pod pokroviteljstvom IO SMVZ tribuna z željo, da se obe strani bolje spoznata, in da skušajo rešiti nekatera odprta vprašanja.

Tribuno je odprl Igor Plohl, ki je orisal pomen takšnega srečanja ter navedel nekatere vzroke, ki so pripeljali do tega srečanja. Za njim je govoril prof. France Divjak, ki je podprl tovrstna srečanja, razširil pa je tudi besedo „zrelost“ in poudaril, da postaja današnja mladina zelo zgodaj zreła, in da je prav, če se čim prej seznanijo s svojim bodočim delom.

Udeleženci tribune so kasneje posegli v debato tako, da jim je predsednik IO Emilijan Kožar odgovarjal na njihova vprašanja. Srednješolci so med drugim kritizirali tudi „samoupravljanje“ v srednjih šolah, saj jim nadrejeni ne pustijo „prostih rok“. Ob tem velja opozoriti na nezavzetost profesorjev, saj je med srednješolci sedel le tu in tam kakšen profesor.

Sklep tribune, kot ga je podal študent Milan Lampe je, da se bosta obe strani zavzemali za tesnejšo povezavo tako na kulturnih, športnih in ostalih toriščih.

Šolski obisk

Gimnazija Miloša Zidanske in gimn. Bežigrad že dlje časa uspešno sodelujeta na vseh področjih. Ker pa je želja obeh to sodelovanje še utrditi, so predstavniki ZM gimnazije Bežigrad obiskali svoje vrstnike v Mariboru. Z njimi so se pogovarjali o delu in problemih mladih v obeh šolah. V Mariboru pa so s predstavniki ZM prišli tudi člani dramske sekcije iste gimnazije. Svojim gostom so se predstavili v Pekrah z Linhartovo Županovo Micko. Uprizoritev je uspela.

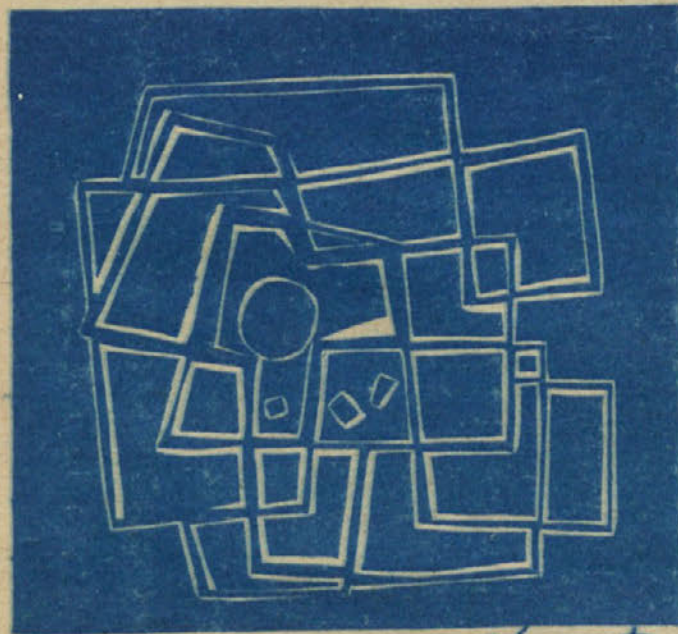
Mladi predstavniki ZM gimn. Miloša Zidanske se že pripravljajo na povraten obisk, kamor so jih povabili ljubljanci. S predstavniki ZM bo šel v Ljubljano tudi gimnazijski pevski zbor pod vodstvom prof. Jože Ambrož, ki bo imel v Ljubljani več nastopov. Oboji gimnaziji si želijo še tesnejše sodelovanje in ožje stike.

Asja Matjaž

Dostojevski in humanizem

Sredi aprila je pričelo eksperimentalno gledališče MIRJANA z literarnimi večeri, posvečenimi velikemu ruskemu mislecju in pisatelju Fjodorju Mihajloviču Dostojevskemu. Namen teh literarnih večerov je, v mednarodnem letu knjige pritegniti k branju čimvečje število mladih. Dandanes moramo ugotavljati, da so mladi na vseh področjih pasivni in mnogo premalo zainteresirani za žive probleme družbe, ki jih bodo morali nekoč kot intelektualci sami reševati. V njih je treba vzbuditi smisel za občutenje vrednot. Lik Dostojevskega, ki širi ljubezen do sočloveka, spoštovanje pravice in resnice je v današnjem svetu najboljši za tovrstne poskuse.

Adrian Grizold

Fischer Dto

Prepoved kajenja

Najnovejši odlok Sveta za zdravstveno zaščito SR Slovenije o prepovedi kajenja v šolskih prostorih je močno odjeknil po vseh srednjih šolah, kjer so lahko profesorji v zbornicah in dijaki na straniščih nemoteno kadili.

Današnja široka propaganda proti škodljivim posledicam kajenja polagoma zajema tudi Jugoslavijo, kjer odstotek kadilcev, predvsem pri mladini naglo raste. Čeprav še vedno niso vključena v omejevanje števila kadilcev vsa sredstva javnega obveščanja, je najnovejši odlok velik korak naprej.

Na gimnaziji Miloša Zidanske se je število kadilcev v zadnjih letih zelo povečalo, predvsem pri dekletih. Čeprav status šole prepoveduje kajenje, so dijaki lahko kadili na straniščih, pa tudi profesorji niso

SANJE REVČKA DVAČKA

izvajali nobenih strožjih ukrepov. Če še dodamo, da sta bili v štirih letih organizirani le dve predavanji zoper škodljivost nikotina, potem je popolnoma razumljivo, da je kadilcev vedno več.

Sedaj se je slika popolnoma spremenila. Pod vtisom strogih kazni in stalnih pregledov stranišč se je trenutno število kadilcev precej zmanjšalo. Torej je imel odlok uspeh! Po sedanji situaciji da, vendar se zastavlja vprašanje do kdaj? Iz izkušnje lahko sklepamo, da bo prepoved kajenja kmalu ostala le na papirju in se bo današnje dosledno izvrševanje odloka zmanjšalo ali pa celo prenehalo. Vendar so to le ugibanja, ki lahko varajo.

Kaj menijo o odloku, in ali bo ta nevarni užitek izkoreninjen, smo povprašali prof. Stefanca in dva dijaka.

Prof. Stefanec: „Kot kadilec odobravam odlok, kajti na konferencah je počutje zaradi dima nevzdržno. O današnjem nadzoru po straniščih pa lahko povem, da ni naš namen uvajati razne „policijske“ ukrepe, ampak da vzbudimo v dijakovi zavesti pravo sliko o škodljivosti kajenja.“

Dijak 4. letnika: „Razumljivo je, da se z odlokom ne strinjam, ker kadim. Zdi se mi, da prepoved nima smisla, saj tako in tako lahko kadim doma. V šoli še nisem prenehal „vleči“, vendar kadim s strahom, saj ne želim, da bi si pokvaril oceno iz vedenja.“

Dijakinja 3. letnika: „Odlok se mi ne zdi na mestu, saj ne bo imel nobenega učinka. Kdor kadil, ne bo zaradi tega nehaj. Čeprav se mi kajenje gnusi, se strinjam s sošolci – kadilci, da je ta prepoved nekakšen teror nad njimi.“

Milovanarič Zoran

Njegov delavnik

Oh, kaj srednja šola! Fakulteta! Fakulteta! To je nekaj! Pogosto slišimo te besede in kar hudo mi je. Kot da srednješolci – točneje gimnazijci – nimamo svojih težav; pa ne mislim tu na številne šolske probleme, temveč tudi na probleme zadovoljevanja eksistenčnih potreb.

Sposodila si bom, z dovoljenjem seveda, primer sošolca. Spričo dejstva, da je sin revnih staršev, od katerih živi samo še oče s kopicco otrok, se mora torej gimnazijec pri devetnajstih letih preživljati sam in si s svojim zaslužkom omogočiti študij. Denar služi pošteno: raznaša časopise...

Njegov delovni dan se začne natanko ob štirih zjutraj, ko še vsi spimo – prijetno sanjamo. Sam spomin nanj, ki mora ob pol petih v peklenski mraz, meglo, veter, karkoli, me pretrese. Vrne se ob osmih v svoje malo kraljestvo za 250 dinarjev mesečno. Preden zakuri v peči, predvsem pa preden zakuri svojo glavo in se spravi k učenju, preteče zopet nekaj krepkih minut. Vprašali me boste, če sploh kdaj zajtrkuje? Da, seveda mora. Okrog devetih, ko ga začne žledode vabiti in neprenehoma klicati, poje 1/4 kg kruha, kadar pa gre domov, mu oče napolni potovalko še z drugimi približki tako, da si lahko takrat izboljša svoj jutranji obrok. Potem sledijo 4 ure „divjega učenja“. Kosi v menzi, kjer ni preveč poceni. Nato gre v šolo, kjer je umsko in telesno prisoten šest ur vsak dan. Tako se zvečer vrača domov utrujen, z nabito glavo, ne sprašuj se brez vzroka KAJ MU DAJE ŽIVLJENJE? ČEMU ŽIVI? To pa še ni vse. Fantje se morajo seveda ukvarjati tudi s športom. Torej ima vsaj enkrat tedensko trening, saj igra v šolski košarkaški reprezentanci. Dvakrat v tednu ima latinščino, ker pride ocena iz latinščine v maturitetno spričevalo in mu kasneje na fakulteti ne bo treba delati posebnih izpitov iz latinščine. Mati narava ga je obdarila s simpatičnim glasom in posebnim talentom za deklamiranje. Zatorej je tudi član našega recitacijskega krožka.

Pride dan, ko je dvajset ur na nogah in seveda ves čas intenzivno dela fizično in umsko. Oboje pa preveč utruja, da bi fant do šestih zvečer, torej zadnji šolsko uro, lahko zbrano mislil in pisal matematično šolsko nalogo. Rezultat naloge je vsakomur jase. Po vsem tem pa nas profesorji še sprašujejo, ka jdelamo 24 ur na dan, kje se potikamo, ko nikoli nič ne znamo. Enkrat ali dvakrat še potrpiš, kasneje pa ti začne presadeti. Dobro se zavedaš, da več kot vse svoje bistvo in vso svojo energijo, delu ne moreš dati. Ne razumem profesorjev, ki dobro vedo, da je psihološko dokazano, da pohvala dijaka kot tudi študenta moralno dviga in spodbuja, medtem ko mu graja jemlje voljo do učenja, kakor tudi do življenja. Dan za dnem ponavlja isto in ne upošteva psiholoških dogajanj.

Opisala sem primer, ki ne predstavlja neke skrajnosti in ni osamljen, saj poznam več dijakov, ki se preživljajo sami s težko prisluženim denarjem.

Kdaj bomo premostili pereča socialna vprašanja? Bo naša družba sploh kdaj omogočila vsem tistim, ki resnično želi študirati materialni obstoj? Kaj nam pravzaprav družba nudi? Zakaj so pri nas tako drage knjige? Prenekateri se sploh ne dobe. Želimo, da bi družba skrbelo za tiste, ki študirajo – ki hočejo pridno študirati.

Bab Kita

PEN klub

Po vsej verjetnosti je značilna kulturna sfera vedno pod vplivom funkcionalističnih sistemov, to se pravi, da je vpliv funkcionarjev nad ustvarjalnim delom. Očitno je prišlo do generacijskega izraza prepričanje, da smo Slovenci ujeti v križišče svetovnih poti. PEN KLUB, ki naj opravlja humano nalogo in seznanja Slovence s svetom in obratno, je tako na eni strani ujet v formalne-okvirne funkcionalnega delovanja, na drugi strani pa nujno opravlja nalogo arbitra.

Letošnja klubovska tema KAJ HOČEMO?, s podnaslovi: Literatura-informacija, Od trivialnega k hermetičnemu, Od nacionalnega do internacionalnega – poudarja večmislni model literature. V svetu je slovenska literatura le malo znana, ker ni pravih povezav med razvojnimi kulturnimi silnicami. Tega seveda niso krive ne politične razmere in ne ideološke prepreke; ena sama generacija je v svojem duhovnem prerezu ustvarila klub, mu dala svojevrstni pečat: generacija humanistov in kulturnih politikov.

Kaj torej zares hočemo? Smo dovolj seznanjeni s problematiko tujih umetnosti in znanosti? Razvojna pot kulture je izostrila v socialnih pogojih neko „vseposplošno“, občečloveško in vseprekrijajočo idejnost, ki ne prikriva zgolj osnovnih tendenčnih smeri, temveč POSKUSA uveljaviti lastne intencije. Lastne intencije so bodisi množične-trivialne bodisi individualne-hermetične. PEN KLUB je odgovoren za nacionalne literarno idejne akcije in za internacionalno povezovanje.

Kje so povezave? So jih deležni mladi pisatelji? Gotovo je prav, da bi mladi pisatelji osnovali svoj MLADI PEN KLUB, se povezali s tujimi založbami in pisatelji in tako hkrati ustvarjali skupni kulturni prostor, ki ga ne moremo ločiti od temeljnega ustvarjalnega-idejnega subjekta. Posebno v času vietnamske vojne in vietnamizacije bi MLADI PEN KLUB igral pomembno vlogo.

Vladimir Gajšek

JE EKONOMSKA CENA

(Nadaljevanje s 3. strani)

biti orientiran tudi na dolgi rok. Zal moram ugotoviti, da domska skupnost danes še zdaleč ni to. Spoštujem dobre odnose med upravo in domsko skupnostjo, nikakor pa ti dobri odnosi ne smejo presegati tiste meje, kjer se vsa kritičnost prav zaradi takih, da ne rečem familiarnih odnosov, izgubi. Zakaj to poudarjam? Zaradi tega, ker se mi zdi, da prav domska skupnost lahko ogromno pripomore pri poslovanju SD. Intenzivno sodelovanje širšega kroga študentov pri pripravah finančnega plana, kakor tudi pri izračunavanju ekonomske cene stanovanja lahko bistveno pripomore pri pripravljanju na novo poslovno leto. Zanima me, ali je bila domska skupnost dovolj kritična pri sprejemu teh dveh važnih postavk. S poizkusom izdelave lastnih predlogov za zagovarjanja let-teh bomo dosegli določen učinek. Paziti pa moramo na obveščanje študentov, kar pa v študentskem domu ni problem. Ko sem ravno pri domski skupnosti naj povem še nekaj. Opazam, da domska skupnost šušljanju med študenti ne prisluhne preveč. Ni mi jasno, kako more domska skupnost mirno, brez reagiranja poslušati stvari, denimo, da imamo študentje dva pralna stroja, enega uporabljajo dekleta, medtem ko uporablja drugega nekdo drug. Govorijo tudi, da je izklop dvigala v SD III le želja ene osebe itd. Prav takemu opravičenemu in neupravičenemu šušljanju mora domska skupnost prisluhniti in mu priti do dna.

Že v začetku sem omenil družbeni dogovor o štipendiranju in kreditiranju. Ob tem se mi postavlja tole vprašanje. Bo družbeni dogovor za katerega vemo, da je prišel do veljave z veliko težavo, dovolj velika garancija za študenta in ali bodo delovne organizacije, ki so ga sprejele, res pravočasno revalorizirale višino štipendij? Bojim se namreč, da bo zopet prišlo do časovne neskladnosti. Pospešiti bo treba priprave za ustanovitev štipendijskega centra, ki bo vsaj delno uredil problematiko štipendiranja pri nas.

Janko Vitezničnik

Roke na klop

(NEKAJ MISLI O NAŠI OSNOVNI IN NIŽJI SREDNJI ŠOLI)

Vedno so nam pravili, da morajo slabši pasti, da ne bi ovirali boljših. To miselnost so nam v šoli vcepili tako globoko, da o njej sploh več ne podvomimo. Kaj bi rekli v bolnišnici, kjer bi se učevalo zdrave zdravih otrok, bolne pa bi odstranili, da ne bi okužili ostalih. To sploh ne bi bila bolnišnica, temveč zavod v službi privilegirancev.

Isto velja za našo šolo; kdor trdi, da morajo slabši izpasti, v bistvu odreka revnejši m pravico do šolanja. To lahko tako dokažemo. Revnejši se mora učiti več kot bogatejši, da doseže isti šolski uspeh, ker mu nudijo manj pomoči. Domače razmere ga večkrat zelo ovirajo pri učenju, ki postane zato naporno in zasvoženo. Takšne ovire so: pomanjkanje prostorov za učenje, potreba po strokovni pomoči, zlasti še na kmetih...

Za bogate je prav obratno; doma slišijo kup stvari, ki jim v šoli koristijo, starši, ki so navadno izobraženi jim lahko posvečajo dosti več časa, pomagajo jim pri učenju, in če se kaj zataknje, jim lahko v vsakem primeru plačajo privatne lekcije. Ti otroci doma govorijo pravilni jezik, imajo več knjig, že od malega imajo več igračk, kar je že prej pripomoglo, da so se hitreje razvijali.

NEKATERI OTROCI SO TOREJ PRIVILIGIRANI ŽE TAKRAT, KO STOPIJO V ŠOLO.

Revnejši so povsod na slabšem: po vaseh, kjer je malo otrok, uči en sam učitelj istočasno po dva, tri ali še več predmetov. Ti otroci imajo torej dvakrat, trikrat manj pouka od mestnih tovaršev.

Kako poseže v to stanje šola? ŠOLA TO RAZLIKO POGLABLJA, saj daje gledano na splošno brez občajnih izjem redkih vestnih učiteljev VSEM ENAKO. TO PA NI DOVOLJ, DA BI SE VSI OTROCI POVZPELI DO ISTE RAVNI IZOBRAZBE; revnejšim manjka v šoli vse, kar imajo bogatejši doma.

Šolske štipendije ne pomagajo dosti, bodisi ker jih je premalo bodisi, ker se znatnejše vsote denarja nudijo šele dijakom višjih in srednjih šol, to je potem, ko je bila selekcija že izvršena. Se tam jih delijo po nekem izpitu, kjer se selekcija ponovi.

Šolo skušajo prikazati kot državno ustanovo, kjer smo vsi enaki. To ni res, ker šola ohranja razredne razlike, jih obnavlja in pogloblja s poudarkom, ki ga daje na hierarhijo v družbi in v individualizem.

Vsi vemo, kako je med starši zakoreninjena zahteva po uspehi njihovitih sinov in hčera. Slišijo jih k učenju, da bodo znali odgovorjati profesorju, ne zanima pa jih, kaj se učijo ne kako se učijo; ko se sinovi vračajo domov, jih vprašujejo kakšno oceno so dobili, ne pa koliko so se naučili. Med pridnejšimi se razvije konkurenca namesto tega, da bi uspešnejši v skupnem delu pomagali manj uspešnim; to je zasutek karierizma, ki se bo kasneje razvil na delovnem mestu.

Kolikokrat smo slišali pri govornih urah iz ust profesorjev: „Ta dijak mi je dolžan še pol reda“. Dovolj je bilo takih profesorjev – dramarjev, da se je dijak nalezal tega odnosa do snovi. Trudi se le za oceno, snov – kultura je le blago, ki mu služi za zamenjavo. Razumljivo je, da se tako dijaku kultura upre, če le more, se je pozneje izogiblje, ker mu pomeni le nezanimivo barantanje.

To so le odlomki iz članka „Roke na klop“, ki je bil objavljen v glasilu mladih komunistov „Tovariši“ februarja 1971 leta. V Trstu se je organiziralo gibanje „Matija Gubec“ napredna slovenska mladina.

Tovariši študentje in dijaki, ko sem čital članek „Roke na klop“, so se mi zdele nekatere misli tako znane, kot da bi te stvari še sam doživel, zato sem sklenil, da jih opišem. Moj namen je tudi bil, da pokažem, kako se borijo naši rojaki v Italiji proti nepravilnostim v „buržujski šoli“.

Tudi pri nas v Sloveniji priznavamo, da v šolstvu ni vse v redu, da nam je zadnja šolska reforma padla v vodo, da je največji osip osnovnošolskih učencev na nerazvitih območjih Slovenije, da v srednjih šolah prevladujejo dijaki iz najbolj razvitih občin, da je stanje glede tega še slabše na višjih in visokih šolah. Precej o tem pišejo, še več govore. Toda, ali smo študentje in dijaki, ki smo pri vsem tem najbolj neposredno prizadeti, vključeni aktivno v tok dogajanj? Ali kritično napadamo napake in kažemo boljše rešitve?

Gorazd Šoster

meri stop

VLADIMIR GAJSEK

GLOVEČANSKE PRAVICE

Nagovor:

vi, ki hočete biti angelci, poječ slovenski jezik,
vi, ki razlagate deževno podnebje na vižmarjih in kozolcih,
vi, ki spite s pižmovkami in kadite DRAVA, abortirani že pred
smrtjo gorenskega slavčka,
vi, ki si nataknete očala, da bi ubili pasjeglave napovedovalce, ki ste
objeli murnove poljane z murni, kobilicami, maki...
vi, ki ste iz fenomenologije potegnili čreva,
vi, ki še vedno letate z angelci po omenjeni arabeski katedrali,
prhutate z vampirčki pod stropom, letate po zraku z baročnimi Janezi
ljubljskimi, škofjeloškimi kruhki,
vi, ki ste v Mariboru nenadoma zagledali prešerna in rekli: oho!,
vi, oziralni zamek v pasjih piškotih, v slovenskem pravopisu,
vi, približno 280 pismenih med 1. in pol milijonom Slovencev,
vi, dlakoepeci svinj, ki ste poljubili labodje jezero,
vi, črni panterji med belimi vranami na prešernovi ulici,
vi, sanjski sneg poleti, ko si gospa obriše znoj s čela,
vi, ljubica moških hlač in z vročim železom v več ognjih, ste to vi?

Tik zatem:

proces slanski, pogodba za jahanje krpanove kobile, turki pred
mariborom, maribor pred turki: periodični krvavi tisk, velepomembno
srečanje peonovcev v slovenskem primorju, tisočero kožnih znojnic,
lojnic, dihanje, tartini s sartrovim nasnehom, zaradi katerega je odklonil
gospo nobelovo na švedskem,
bolezen črnega dežja, okuženi narodi z nevidnimi klicami, udarci,
boksarski udarci za slovo, ova letališče, praznik je, ljubček, nič hrane,
nič jajčk, umri od lakote, denar tiskajo v nebesih.

4. BEBEC IN GOSPODINJSKA ŠOLA

Šklepetanje umazanih kosti,
ki so odrinile zapah
je razkrojilo slepo kri,
spovednik je nastal po tleh prah,
cvet in bičevje sta irharja zveličala,
neprosojni divji osel še glasuje „za“
in nesporna oploditev bo prepričala
Pentaeder, da je ladja in tema.
Šklepetanje umazanih kosti,
ki so udarjale po mačehovskih strunah
(začasni krvni obtok, ribji lim,
saj sem varil obroke,
kakor se spomnite, skliceval
sem se na vzdržnost, zaljubljen
v savojški sir),
je odtrgal vejico? je obesilo kamenje?
Tam, za gubami se skriva strah,
tam, za obrazom se tiho reži,
prah se je razlil v prepričanje,
kakor morje v bogati temi,
kakor pritličje v ladji,
ki je vse bolj in bolj podobna lobanji.
(okus po črnih vinih, kakor se
spomnite, vi podzidani
učenjaki, z osmojenim mamilom,
vsakdanje življenje:
- nositi otroka pod srcem,
sonce vonja po postelji,
trda breskev...)
Zapahi presunejo pravico, tiskovno polo,
piščal zapleše narodno kolo,
irhaste hlače na severnem jelenu,
spovednik na kolenu:
prah in kri:
šklepetanje umazanih kosti?

SLOVENSKI NAROD, 1918

Doji te mama Slovenija,
tvoje mleko je kri,
tvoja smrt je slovenska beseda,
plava po Jadranskem morju,
utopi se na triglavskem obzorju
in se v narojenost punta spremeni.
Potem te humanistična veda
izza kozolca pogleda,
doji te mama Slovenija,
njene prsi so ujeda,
ki izkljuva prešernega genija.

MORJE! MORJE! MORJE!

Studentkam nudimo zaposlitev od 1. junija do konca sezone v turističnih krajih: Poreč, Novigrad in Umag (Katoro).

Pogoji: znanje nemščine (vsaj pasivno), delati minimalno 1 mesec (8 ali 9 ur vsak dan).

Ugodnosti: dohodek od 1.250,00 din do 1.400,00 din mesečno, plačan prevoz iz Maribora do delovnega mesta ter nazaj, brezplačna hrana ter bivanje.

Prijave sprejemamo na študentskem servisu, Maribor, Ob parku 7.

ŠTUDENTKE Anglija je zbirališče mladine sveta. Med delom se naučite angleškega jezika in spoznate nove prijatelje.

ZA VAS ORGANIZIRAMO: maturantske izlete, počitniška dela, tečaje tujih jezikov, popust v hotelih, kampih, zabaviščih, diskotekah itd.

VSE INFORMACIJE: Internacionalni študentski servis. Maribor 62001, poštni predal: 01-98

Birokrat ne vidi človeka, temveč le funkcijo, ki jo nosi. Študentje pa nočemo biti birokrati. Ali res?
Pred dnevi smo slišali pri študentskem domu III takle pogovor:
„Poslušaj kolegice! Si videla kje Jožeta?“
„Kateroga Jožeta?“
„No, Zagožna.“
„Jožeta Zagožna? Ne poznam ga.“
„Kako, da ne poznaš odgovornega urednika Katedre?“
„A urednika Katedre? Teža pa poznam, zakaj pa nisi že takoj tako rekli!“

RAZSTAVIŠČE „AVLA“

8. maja 1972 smo v našem razstavišču AVLA odprli tretjo in poslednjo razstavo v letošnjem šolskem letu. S 16. slikami se nam je predstavila mlada in zelo talentirana umetnica – amaterka – Požegar Brigita. Ko sem jo povprašal, kaj bi lahko dejala o svojem uspehu, je skromno spregovorila: „Srečna in vesela sem, da vise dela na stenah naše gimnazije. Ustvarjam že dolgo, vendar je to moj prvi nastop v javnosti. Upam, da se bom občinstvu še kdaj predstavila. Morda takrat, ko ne bom več amaterka.“

Breg Danilo

Študentje pedagoške akademije so zelo srečni, ko je na koledarju zapisan praznik, zlasti takšen, ki pomeni prosti dan. Njihova sreča se še stopnjuje, ker vedo, da bodo morali vse izgubljene ure nadoknaditi. Obujajo lahko tudi spomine na gimnazijska leta, saj tukaj nekateri profesorji prav po srednješolsko kontrolirajo njihovo prisotnost. Vse za napredek in sodobnejši študij!

PISMO

Naj ostane to čudno pismo brez uvoda.
Zadnjič sem te srečal, prijatelj, pogledal v tvoje hladne oči in v trenutku sem vedel: to bo pravi! Človek današnjega časa je, poslovnež in morda ljubeč soprog. Sledil sem ti. Nisi me videl, ko pa si srečeval ljudi. Nekateri izmed njih so te prav prijazno pozdravljali. Nenadoma sva bila pred sejno dvorano tvojega prijatelja. Sedel sem pri tebi – nisi me videl. Kako čudovit je bil tvoj govor sodelavcem! Se spominjaš, prijatelj, kako si z dvignjenimi rokami govoril o samoprispevku, ki bi koristil podjetju? Seveda veš. In na kaj si mislil ob tem? Da bi potreboval nov avto? S smehljajem na obrazu si zaključil svojo. Nato sva šla dalje, da, ti in jaz. Ustavil si se pred tvojim tajništvom podjetja. Vstopil si. Sel sem za tabo. Dvignil si telefonsko slušalko in zavrtel šest števil. – Halo! – Nekaj lepih besed in vse je bilo opravljeno. – In zapišite na račun podjetja. – si še dodal s svojim sladkim smehljajem. Nadaljeval si pot. Na vsakem koraku si ponosno ogledoval mimoidoče in jih molče spraševal, če te vidijo. Le kdo te ne bi opazil? Potem si vstopil v trgovino. Oh, kaj vse potrebuješ! Seveda, na račun podjetja. Kako lep je tvoj smehljaj!
Toda jaz ga sovražim, ti prekleti, in nekega dne, prijatelj, te bom ubil!

Igor Matjašević

TELEGRAM STAVBARJU

PROSIMO PRIDITE TAKOJ. STOP. STROP IN STENE PUŠČAJO VODO. STRAH NAS JE, DA NE POTONEMO. STOP. STANOVALKE SESTEGA NADSTROPJA. STOP.

Rezultati zadnje ankete, ki jo je izdal IO in se je nanašala na študijsko problematiko so bili tako neresni, da so bili presenečeni ne samo na IO, temveč tudi vsi ostali. Zvedelo se je namreč, da so anketne lističe na PA odnesli na stranišče, kjer pa jih zaradi nekvolitetnega papirja študentje niso mogli uporabiti. Pohvala gre le VAS, ki je anketo izpolnila 100%.

Torej bomo pričeli z akcijo za zbiranje denarja, ki ga bo PA uporabila za nakup Palome.

V dnevnem časopisju je pisalo, da Katedra skrbi za naraščaj. Ze smo se ustrašili, da so nam prišli i na sled, pa je dalje pisalo, da vabimo srednješolce k delu.

Torej imamo lahko mirno vest.

POTEM PA IMA ŠOV FRANCIŠEK ŠTUDENTI TEN
HIPU TRENTKA VIŠOKE IN GLOBOKO

LE KAKO BI SE
VKLJUČIL V
KULTURNO
DELOVANJE?

ŠPEROLATIVNO IN spleh Zelo OŠTROUMNO TUHTA (GRUNTA)